

תורה אור • פרשת נח • מאמר 3

ביאור על הני"ל

ביאור האמור לעיל

הדאגות לפרנסה נובעות מהנפש הבהמית, ששורשה בתהו — עולם של אור עז ובלתי מוגבל, הנעלה מהעולם המסודר שלנו. כשאדם טרוד מפנה את הכוח הזה אל ה' בתפילה, הוא נעשה לאהבה "בכל מאדך", המבקשת את עצמותו של ה', והיא באה לידי ביטוי במצוות

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/noach/3/

הנקודה

הדאגות לפרנסה נובעות מהנפש הבהמית, ששורשה בתהו – עולם של אור עז ובלתי מוגבל, הנעלה מהעולם המסודר שלנו. כשאדם טרוד מפנה את הכוח הזה אל ה' בתפילה, הוא נעשה לאהבה "בכל מאדך", המבקשת את עצמותו של ה', והיא באה לידי ביטוי במצוות

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את דברי המאמר הקודם, שתפילת בעל עסק יכולה להגיע למדרגה נעלית. הנשמה יורדת לתוך גוף ונפש בהמית, ולתוך דאגות הפרנסה, כדי שתוכל לעלות: אהבתה של הנפש הבהמית היא בלי גבול, בדומה לכוח המיוחד של בעלי תשובה. הדבר נובע מכך ששורש הנפש הבהמית הוא בתהו. בקריאה מחודשת של מדרש הבריאה, המתייחס ל"דין", מסביר אדמו"ר הזקן שגבורה מציינת עוצמת אור: בתהו יש ריבוי אור ומיעוט כלים, וכל מידה עומדת בפני עצמה; בתיקון יש יותר כלים, אור מתון יותר ומידות המתחברות זו לזו. המלאכים והחיות מושרשים בתהו, ואילו נשמת האדם בתיקון; למטה האדם נעלה יותר, אך בשורש החיות נעלות יותר. כשאדם מתבונן בתפילה בכך שכל יומו מוקדש לרדיפה אחר ניצוץ עמום ממלכותו של ה', מתעורר בו רצון לעצמותו של ה'. המבול, התיבה, השבת והתפילה, וכן הפסוקים "מים רבים" ו"אחות לנו קטנה", מתפרשים לאור זאת: אהבה המבקשת את ה' עצמו, הנמשכת למטה באמצעות המצוות המגיעות לכתר, והעלייה העתידה של מלכות להיות כתר

מבנה

1	כותרת	¶1
	ביאור המאמר הקודם על מי נח	
2	ירידת הנשמה וכוחה של הנפש הבהמית	¶2
	הנשמה יורדת אל תוך הדאגות הגשמיות כדי לעלות באמצעות אהבה בלי גבול, הנובעת מהנפש הבהמית ששורשה בתהו	
3	דין כעוצמה: תהו ותיקון	¶3-4
	גבורה אינה מניעת האור אלא עוצמתו; בתהו יש ריבוי אור ומיעוט כלים, ולכן המידות אינן יכולות להתחבר זו לזו, ואילו בתיקון הפכים יכולים לדור יחד	
4	נשמות, מלאכים וחיות	¶5-7
	נשמת האדם היא מתיקון וכוללת את כל המידות; המלאכים והחיות הם מתהו, נמוכים יותר כעת אך נעלים יותר בשורשם, ולכן אהבתה המזוככת של הנפש הבהמית עזה יותר	
5	התבוננות בתפילה והברכות	¶8-9
	ההתבוננות בכך שהפרנסה כולה היא ניצוץ עמום ממלכות מעוררת געגועים לעצמותו של ה', הבאים לידי ביטוי במילים "אשר קדשנו במצוותיו"	

6	מי נח, התיבה והשבת	¶10-17
	המבול היה אור מטהר מתהו; דאגות העולם הן "מי נח"; הכניסה לתיבה היא הכניסה למיילות התפילה, שבת תחתונה המעלה את ימות השבוע ומכינה ליום העתיד שכולו שבת.	
7	מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה	¶18-23
	דאגות העולם אינן יכולות לכבות את האהבה לה' עצמו, המתייחסת בביטול אפילו לחכמת גן עדן; אהבה זו נמשכת למטה באמצעות המצוות, המגיעות לכתר.	
8	אחות לנו קטנה	¶24-26
	מלכות העולה באמצעות המצוות מתאחדת עם עצמותו של ה': נקודה "קטנה" ואחת הכוללת את הכול, שאינה משפיעה עוד החוצה, ודיבורה נבלע בתוכה.	

מו ש ג י ם

תהו ותיקון תהו הוא סדרו הראשון של האור האלוקי: אור עז ובלתי מוגבל, עם מיעוט כלים, שבו כל מידה עומדת בפני עצמה; הוא נשבר. תיקון הוא העולם המסודר שבא אחריו, ובו יותר כלים ואור מתון יותר, והמידות מתחברות זו לזו.	מי נחמי נח מבול של דאגות ומחשבות על הפרנסה, הנובעות מתהו באמצעות הנפש הבהמית; בדומה למבול, הן באות כדי לטהר.
גבורה כעוצמה גבורת לשון תגבורת דין אינו מניעת האור של ה' אלא ריבוי: האור עז מכדי שמקבל שאינו ראוי יוכל לקבלו.	אליו ולא למדותיו אהבה המופנית לעצמותו של ה' עצמו, ולא לאור גלוי או לשכר כלשהו, אפילו לא לתענוג הרוחני של גן עדן.
אהבה "בכל מאדך" אהבת כלל מאדך אהבה בלי גבול, הנובעת מזיכוכ הנפש הבהמית, ששורשה בתהו מעניק לה כוח שאין לנפש האלקית לבדה.	תרי"ך עמודי אורת תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן, השוות לכתר; באמצעותן האדם "מחבק" את עצמותו של ה', כשם שמחבקים אדם באמצעות גופו.

קטע 1 • 11

כותרת

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על האמור לעיל.

מאמר זה הוא ביאור נוסף למאמר הקודם על הפסוק "כי מי נח זאת לי". במאמר הקודם הוסבר שתפילתו של אדם שטרוד כל היום בפרנסה יכולה להגיע למדרגה גבוהה מזו של מי שלומד כל היום; כאן מסביר אדמו"ר הזקן מדוע, באמצעות המושגים הקבליים של עולם התוהו ועולם התיקון.

קטע 2 • 21

ירידת הנשמה וכוחה של הנפש הבהמית

2 להבין הענין שתפלת הבעל עסק יהיה במדרגה גבוהה² כו'. צלה"ב ענין ירידת הנשמה שהיא הניצוץ אלקות בעוה"ז בגוף ונפש הבהמית להיות טרוד תמיד במחשבות ודאגות הפרנסה כהבלי עוה"ז.

להבין את העניין [שנאמר לעיל], שתפילתו של בעל עסק תהיה במדרגה נעלית וכו'. יש לבאר את ענין ירידת הנשמה, [יש] שהיא ניצוץ אלוקי, לעולם הזה, לתוך גוף ונפש הבהמית, כדי להיות טרודה תמיד במחשבות ודאגות על הפרנסה ובענייני ההבל של העולם הזה.

במאמר הקודם נאמר שתפילתו של בעל עסק יכולה להגיע למדרגה גבוהה מאוד. כדי להבין מדוע, אדמו"ר הזקן מעלה תחילה את השאלה העומדת מאחורי הדבר: הנשמה היא ניצוץ אלוקי, ובכל זאת היא נשלחת למטה, לתוך גוף ונפש הבהמית — הכוח המחיה את צורכי הגוף ותשוקותיו — ושקועה כל ימיה בדאגות הפרנסה. מדוע ה' מסדר ירידה כזאת?

וזהו ירידה גדולה. מההכרח לומר שירידה זו היא צורך עליי. שלאחר שירדה ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית תוכל לעלות מעלה מעלה ע"י אהבת בכל מאדך³ שהוא בלי גבול.

וזהו ירידה גדולה. בהכרח לומר שירידה זו היא לצורך עלייה: לאחר שירדה והתלבשה בגוף ונפש הבהמית, תוכל לעלות מעלה מעלה באמצעות האהבה של "בכל מאדך", שהוא בלי גבול.

התשובה היא עיקרון יסודי בחסידות: הנשמה יורדת כדי לעלות למדרגה גבוהה מזו שהייתה בה קודם. ההתמודדות בתוך הגוף מאפשרת לה להגיע לאהבת ה' המכונה "בכל מאדך", שאדמו"ר הזקן מפרש כאהבה "בלי גבול", מעבר לאהבה המדודה הנובעת מהכנתה של הנפש האלקית בלבד.

כמארז"ל טוב זה מלאך חיים⁴ מאד זה מה"מ⁵ כו' וזהו דוקא ע"י האהבה הבאה מנפש הבהמית

כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "טוב" — זה מלאך החיים; "מאד" — זה מלאך המוות וכו'. וזה דווקא באמצעות האהבה הבאה מן הנפש הבהמית.

המדרש דורש את המילים "טוב מאד" שבסוף מעשה בראשית, ומכליל בהן אפילו את מלאך המוות. המילה "מאד" היא אותה מילה כמו "מאדך" שבביטוי "בכל מאדך": הכוח שמתנגד לקדושה, כשהוא מתהפך, נעשה מקור לאהבה בלי גבול. אהבה זו באה דווקא מן הנפש הבהמית, מכוחו העז, כאשר הוא מופנה אל ה'.

כמו שאנו רואים למטה שכח הבהמה גדול מכח האדם כמו"כ למעלה ארז"ל במקום שבע"ת⁶ עומדין צדיקים כו"י⁷

כפי שאנו רואים למטה שכחה של הבהמה גדול מכוחו של האדם, כך גם למעלה: רבותינו זכרונם לברכה אמרו, "במקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין" וכו'.

יש כאן שתי הקבלות: מבחינה גשמית, כוחו של שור גדול מכוחו של אדם; ומבחינה רוחנית, התלמוד מלמד שבעלי תשובה עומדים במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים להגיע אליו. בשני המקרים, דווקא הדבר הנמוך יותר או הרחוק יותר הוא בעל הכוח הגדול יותר.

והיינו מפני שבחי' בע"ת הוא בחילא יתיר וכחך והתגברות גדול והיינו מפני שבחי' נפש הבהמית הוא מבחי' עולם התהו.⁸

כלומר, משום שמדרגת בעלי התשובה היא בחילא יתיר, בכוח ובהתגברות גדולה. והדבר נובע מכך שמדרגת הנפש הבהמית היא מעולם התהו.

הביטוי הארמי "בחילא יתיר" מבטא את העוצמה שבתשובתו של בעל התשובה. אדמו"ר הזקן מסביר שכוח נוסף זה בא משורשה של הנפש הבהמית בעולם התהו, הסדר הראשון והבלתי יציב של האור האלוקי, שקדם לעולמנו המסודר. בפסקאות הבאות יוסבר מהו עולם התהו.

קטע 3 • 311-4

דין כעוצמה: תהו ותיקון

3 ואלה המלכים אשר מלכו^{9,10} וכו'. ובחי' התהו הוא למעלה מבחי' תיקון כמ"ש אשר מלכו לפני מלך מלך לבניי שהוא בחי' התיקון.

"ואלה המלכים אשר מלכו" וכו'. מדרגת התהו גבוהה ממדרגת התיקון, ככתוב: "אשר מלכו לפני מלך לבני ישראל", שהיא מדרגת התיקון.

התורה מונה את מלכי אדום שמלכו ומתו בזה אחר זה "לפני מלך לבני ישראל". בקבלה, מלכים אלה מסמלים את ספירות עולם התהו, שהיו בעוצמה רבה כל כך עד שלא יכלו להתקיים ו"מתו" — נשברו. מכיוון שמלכו "לפני", שורשם גבוה משורשו של עולם התיקון המסודר שבא אחריהם, המיוצג על ידי מלכי ישראל.

ולהבין כ"ז הנה איתא במדרש בתחלה עלה במחשבה¹¹ לברוא את העולם במדה"ד¹² ראה שאין העולם מתקיים שיתף מדה"ר כו'.

ולהבין את כל זה: הרי נאמר במדרש, "בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין; ראה שאין העולם מתקיים, שיתף מידת הרחמים" וכו'.

כדי להסביר כיצד התהו גבוה יותר ובכל זאת לא יכול היה להתקיים, מביא אדמו"ר הזקן את המדרש: תחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין; ה' ראה שאין העולם יכול להתקיים, ושיתף את מידת הרחמים. אדמו"ר הזקן יפרש את המדרש כתיאור של התהו והתיקון.

ואין הפי' כמו שהעולם סוברין¹³ שמדה"ד הוא בחי' צמצום ומניעת ההשפעה. כי הרי בחי' גבורה היא אחת ממדותיו ית'.

אין הכוונה כפי שסבורים בדרך כלל, שמידת הדין היא בחינת צמצום ומניעת ההשפעה. שהרי גבורה היא אחת ממדותיו יתברך,

תחילה הוא דוחה את הפירוש המקובל, שלפיו "דין" פירושו רק מניעת טובו של ה'. אין זה יכול להיות פירושו המלא, שכן גבורה — מקור מידת הדין — היא בעצמה אחת ממדותיו של ה', וכמו גם היא מעניקה חיות

כמ"ש (ד"ה א' כ"ט) לך ה' הגדולה והגבורה¹⁴ שהם עשר ספי' דאצ"י המחיי' ומהוים מאין ליש.

כמו שכתוב (דברי הימים א כט): "לך ה' הגדולה והגבורה", שהן עשר ספירות דאצילות, המחיות ומהוות יש מאין

בפסוק נמנות "הגדולה והגבורה" בין מידותיו של ה'; החסידות קוראת את הרשימה כמתייחסת לספירות דאצילות, המידות שדרכן ה' מחיה ויוצר יש מאין. לכן גבורה היא כוח יוצר ומחיה, ולא רק כוח של הגבלה

ועוד הנה כתיב (דברים יב) כי הדם הוא הנפש¹⁵ שעיקר חיות האדם הוא הדם. ודם נמשך מבחי' גבורה מדה"ד.

ועוד, הרי כתוב (דברים יב): "כי הדם הוא הנפש" — עיקר החיות של האדם הוא הדם. והדם נמשך מבחינת גבורה, מידת הדין

הוכחה נוספת: התורה מכנה את הדם "הנפש", כלומר את עיקר חיי האדם; ובקבלה הדם, שצבעו אדום והוא חם, קשור לגבורה. גם מכאן עולה שגבורה נושאת את החיים ואינה היעדרם

אלא הפי' מדה"ד הוא בחי' גבורה לשון תגבורת שכה החיות מאור א"ס בא בהתגברות יותר מבחי' החסד שהוא נמשך למטה מטה

אלא שפירוש מידת הדין הוא בחינת גבורה, מלשון התגברות: כוח החיות מאור אין סוף בא בהתגברות גדולה יותר מאשר בבחינת חסד, שנמשך למטה מטה

אדמו"ר הזקן מציג אפוא את פירושו: המילה "גבורה" קשורה ל"התגברות". בגבורה כוח החיות מאור אין סוף מגיע בעוצמה רבה יותר מאשר בחסד, שיורד עד למטה מטה ומגיע לכל מקבל

אבל הוא בא בבחי' קרירות. משא"כ בחי' גבורה שבא החיות מאור א"ס בהתגברות רב למאוד.¹⁶

אך הוא בא באופן של קרירות. שלא כמו בחינת גבורה, שבה החיות מאור אין סוף באה בהתגברות גדולה ביותר

החסד מגיע למטה כל כך משום שהוא נמשך ברכות, באופן "קר" ומדוד. לעומתו, גבורה נושאת את החיות בעוצמה אדירה

ע"כ ממילא כשבא בדרך השתלשלות למטה נעשה בחי' דין¹⁷ מי שאינו ראוי לקבל ההשפעה אינו יכול לקבל מפני שהחיות נמשך בהתגברות רב.

לכן, ממילא, כאשר הוא יורד בדרך השתלשלות, הוא נעשה בחינת דין: מי שאינו ראוי לקבל את ההשפעה אינו יכול לקבלה, מפני שהחיות נמשכת בהתגברות גדולה.

כך נוצר הדין: כאשר אור עז כזה יורד דרך העולמות, מקבל שאינו ראוי לו אינו יכול לקבלו. הדין אינו קמצנות; זהו אור חזק מדי עבור כלי שאינו ראוי.

משא"כ בחי' חסד שבא החיות בקרירות יוכל למשוך ולהתפשט למטה מטה אבל בחי' גבורה הוא החיות בהתגברות בחי' ז' מלכים והוא עולם התהו שלכן נק' י"ס בעולם התהו בשם מלכים¹⁸:

לא כן בבחינת חסד, שבה החיות באה בקרירות ויכולה להימשך ולהתפשט למטה מטה. אבל בחינת גבורה היא חיות בהתגברות — בחינת שבעת המלכים, שהם עולם התהו; לכן נקראות עשר הספירות בעולם התהו בשם "מלכים".

ההשפעה הרכה של החסד יכולה להתפשט בכל מקום; החיות העזה של הגבורה היא מדרגת שבעת מלכי התהו. לכן הקבלה מכנה את הספירות של עולם התהו "מלכים": כל אחת מהן הייתה כוח ריבוני ועצמאי, והעוצמה הזאת היא הדין שבו נועדה הבריאה להיכרא תחילה.

4 ועפ"י הקבלה מבואר שבחי' התהו הוא רכוי האור ומיעוט כלים.¹⁹ ובחי' התקון הוא כהיפוך. פירוש רכוי אור שהאור והחיות בא בהתגברות רב

על פי הקבלה מוסבר שמדרגת התהו היא ריכוי אור ומיעוט כלים, ואילו מדרגת התיקון היא להפך. "ריכוי אור" פירושו שהאור והחיות באים בהתגברות גדולה.

הקבלה של האריז"ל מתארת את התהו כ"ריכוי אור ומיעוט כלים", ואת התיקון להפך. אדמו"ר הזקן מסביר את "ריכוי אור" במונחים שבהם דן זה עתה: אור וחיות הבאים בעוצמה רבה.

כי כל הי"ס היו בתגבורת רב כמו בחי' חסד הי' מדת חסד בהתגברות רב וכן כל הי"ס וגם

כי כל עשר הספירות היו בהתגברות גדולה. למשל, בבחינת חסד הייתה מידת החסד בהתגברות גדולה, וכך גם בכל עשר הספירות. וגם

בתהו כל אחת מעשר הספירות הייתה בעוצמה הזאת, ולא רק גבורה: אפילו החסד היה חסד בעוצמה עצומה. המשפט מסתיים במילים "וגם" וממשיך לנקודה הבאה.

לכן לא היה התכללות המדות להיות כלול חו"ג מפני שכל בחי' ומדה היה בכח והתגברות רב.

לכן לא הייתה התכללות של המידות, כך שחסד וגבורה יהיו כלולים זה בזה, מפני שכל בחינה ומידה הייתה בכוח ובהתגברות גדולה.

משום שכל מידה הייתה עזה כל כך, אף אחת לא יכלה לפנות מקום לאחרת. באישיות או בעולם מאוזנים, החסד כולל גם מידה של ריסון. והגבורה כוללת גם מידה של חסד; בתהו הדבר לא היה אפשרי.

לכן לא היה יכול להתכלל עם הפוכו והיה כל מדה בפני עצמה וזהו שראה שאין העולם מתקיים

לכן לא הייתה יכולה להתכלל עם הפוכה, וכל מידה עמדה בפני עצמה. וזהו "ראה שאין העולם מתקיים"

כל מידה עמדה לבדה ולא יכלה להתמזג עם הפוכה. זה, אומר אדמו"ר הזקן, פירוש דברי המדרש "ראה שאין העולם מתקיים": עולם הבנוי מקיצוניות מבודדת כזאת מתפרק.

כי מזה אינו יכול להיות תקון עולם ולצורך תקון עולם הוצרך להיות בחי' תיקון היינו בחי' קוין התכללות המדות זה בזה

כי ממצב זה לא יכולה לבוא תקנת העולם. ולצורך תיקון העולם הוצרכה להיות בחינת תיקון, כלומר בחינת קוים, שבה המידות מתכללות זו בזו.

עולם יציב זקוק לתיקון, שהקבלה מתארת באמצעות שלושה "קווים" — ימין, שמאל ואמצע — שבהם המידות משתלבות זו בזו.

והוא בחי' רבוי כלים ומיעוט האור²⁰ שהאור וחיות אינו בא בהתגברות רק בחי' חסד בקרירות ולזה יוכל להיות התכללות חו"ג שני הפכים

וזהו בחינת רבוי כלים ומיעוט האור: האור והחיות אינם באים בהתגברות, אלא בבחינת חסד, בקרירות; ולכן יכולה להיות התכללות של חסד וגבורה, שני הפכים.

בתיקון יש ריבוי כלים ומיעוט אור: האור בא בעדינות, באופן "קר", כמידת החסד שתוארה לעיל. דווקא משום ששום מידה אינה משתלטת, הפכים כמו חסד וגבורה יכולים להתקיים יחד ולהשתלב.

וכמארז"ל (כפ"ה דאבות) להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל²¹ הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו כו'.

וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה (בפרק ה' באבות): "להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו וכו'".

המשנה באבות אומרת שהיו עשרה דורות מנח עד אברהם, כדי להודיע כמה ארך אפיים יש לה', שכן כולם הכעיסו אותו עד שבא אברהם. עצם הסבלנות היא הנקודה: היא מראה שהכעס אינו מתפרץ מיד.

שמחמת שאין המדה בא בהתגברות נמשך להיות א"א וסבלנות. ואדרכה יכול להיות שני הפכים בתכלית

משום שהמידה אינה באה בהתגברות, נוצרים אורך רוח וסבלנות. ואדרכה, יכולים להתקיים יחד שני הפכים גמורים

סבלנות אפשרית רק משום שמידת הדין אינה באה בעוצמה מוחצת, אלא מרוסנת ומאוונת. אדמו"ר הזקן מוסיף שבתיקון יכולים להתקיים בעת ובעונה אחת אפילו הפכים גמורים.

כמו שמצינו בבנין בהמ"ק שהיתה השמחה גדולה עד מאד כשאמר שלמה שיר השירים²² שלא היתה מיום בריאת העולם.

כפי שמצאנו בבניין בית המקדש, שהייתה שמחה גדולה מאוד כאשר אמר שלמה את שיר השירים, שמחה שלא הייתה מאז בריאת העולם.

הדוגמה היא חנוכת בית המקדש הראשון, רגע של שמחה שלא היה כמותו מאז הבריאה, כאשר שלמה חיבר, לפי המסורת, את שיר השירים.

וכמ"ש (מלכים א ח) כי מלא כבוד ה' את בית ה'. שבא האש מלמעלה היינו בחיי גילוי השכינה למטה

וכמו שכתוב (מלכים א ח): "כי מלא כבוד ה' את בית ה'". האש באה מלמעלה, והיינו בחינת גילוי השכינה למטה

בחנוכת המקדש מילא כבוד ה' את הבית ואש ירדה מן השמים: גילוי של השכינה, נוכחותו של ה', בעולם התחתון

נמצא שהי' השמחה רבה מאד ועל אותו הפרק נאמר (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת²³ למן היום אשר בנו אותה.

נמצא שהייתה שמחה רבה מאוד, ובאותו זמן נאמר (ירמיה לב): "כי על אפי ועל חמתי הייתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה",

ועם זאת, הנביא ירמיה אומר שהעיר עוררה את כעסו ואת חמתו של ה' "מיום אשר בנו אותה" — באותו רגע עצמו של שמחה עצומה

ממה שלקח בת פרעה כו'. נמצא שהיו ב' הפכים יחד בעת ובזמן אחד והיינו ע"י ששיתף מדת הרחמים ונעשה

משום שלקח את בת פרעה וכו'. נמצא ששני הפכים התקיימו יחד, באותו זמן ורגע. והדבר התאפשר משום ששיתף את מידת הרחמים, ונעשה

המסורת קושרת את הכעס לנישואי שלמה עם בת פרעה, שהתקיימו בעת שהושלמה בניית המקדש. לכן באותו זמן עצמו התקיימו שמחה עצומה וכעס עצום; לדברי אדמו"ר הזקן הדבר התאפשר רק משום שהי' "שיתף מידת הרחמים"

עולם התקון יכול להיות התכללות המדות זב"ז שמאחר שאין המדה והתגלותה הולך ברכוי ובתגבורת האור א"כ הכלי היתה יכולה להכיל גם ב' הבחי' יחד.²⁴

עולם התיקון, שבו יכולה להיות התכללות המידות זו בזו: מכיוון שהמידה וגילוייה אינם באים בריבוי ובעוצמה של אור, הכלי יכול להכיל את שתי הבחינות יחד.

שיתוף מידת הרחמים פירושו שהעולם נבנה כתיקון. מכיוון שאף מידה אינה מתגלה בו בעוצמת אור מוחצת, ה"כלי" יכול להכיל שני מצבים מנוגדים בלי להישבר

נשמות, מלאכים וחיות

5 והנה נשמת האדם הוא מבחיי אצילות עולם התיקון ולכן הנשמה כלולה מכל המדות כמבואר בתניא²⁵

והנה נשמת האדם היא מבחינת אצילות, עולם התיקון; לכן הנשמה כלולה מכל המידות, כמבואר בתניא.

שורשה של נשמת האדם, כלומר נשמתו של יהודי, הוא באצילות, השייכת לעולם התיקון המסודר. לכן כל נשמה כוללת את כל המידות — אהבה, יראה, רחמים ועוד — באופן משולב ומאוזן, כפי שמוסבר בפרקים הראשונים של התניא.

משא"כ המלאכים שרשם מבחיי עולם התהו מחנה מיכאל מחנה גבריאל כל אי קו בפ"ע. מחנה מיכאל הוא רק בחי' אהבה²⁶ בהתגברות מאד.

לא כן המלאכים, ששורשם מבחינת עולם התהו: מחנה מיכאל ומחנה גבריאל, כל אחד מהם קו בפני עצמו. מחנה מיכאל הוא רק בחינת אהבה, בהתגברות רבה מאוד.

המלאכים שונים: שורשם בתהו, ולכן כל מחנה מבטא מידה אחת בלבד. מחנה מיכאל הוא אהבה טהורה, חסד, והיא עזה מאוד.

ומחנה גבריאל הוא רק בחי' יראה בהתגברות רב שר של מים שר של אש.²⁷ ומזה נמשך בחי' מרכבה פני אריה אל הימין פני שור וכו'.²⁸

ומחנה גבריאל הוא רק בחינת יראה, בהתגברות גדולה — שר של מים, שר של אש. ומכאן נמשכת בחינת המרכבה: "פני אריה וכו' אל הימין", "פני שור" וכו'.

מחנה גבריאל הוא יראה טהורה, גבורה. מיכאל נקרא שר של מים, כנגד החסד היורד ונמשך, וגבריאל שר של אש, כנגד הגבורה העולה ושוברת. ארבעת פני המרכבה בחזון יחזקאל — האריה מימין והשור משמאל — נובעים מכוחות אלה, שכל אחד מהם מבטא מידה אחת.

6 והנה בנשמת האדם ארז"ל ג' שותפין באדם²⁹ הקב"ה נותן בו נשמה. וחיות נפש הבהמות ועופות³⁰ הם מבחיי פני ארי' פני שור כו'

והנה בנוגע לנשמת האדם, אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "שלושה שותפין באדם... הקדוש ברוך הוא נותן בו נשמה". והחיות, של נפש הבהמות והעופות היא מבחינת "פני אריה", "פני שור" וכו'.

התלמוד מלמד שביצירת האדם שותפים שלושה — אביו, אמו וה' — וה' נותן בו את הנשמה. לעומת זאת, חיותם של בעלי החיים והעופות באה מפני האריה ופני השור שבמרכבה האלוקית, שתוארו לעיל.

ומקורם מעולם התהו ולזה נאמר על האדם אחר וקדם צרתני³¹ שמצד בחי' התיקון בהשתלשלות בחי' אדם הוא במדרגה גבוה יותר.

ומקורם מעולם התהו. ולכן נאמר על האדם "אחר וקדם צרתני": מצד בחינת התיקון, בסדר ההשתלשלות, מדרגת האדם גבוהה יותר.

מכיוון שחיותם של בעלי החיים באה מאותם כוחות מלאכיים, מקורה בתהו. הדבר מסביר את הפסוק "אחר וקדם צרתני", שחז"ל דורשים כרמז לכך שהאדם נברא גם אחרון וגם ראשון: בסדר העולמות המסודר של התיקון, האדם גבוה מן בעלי החיים.

שבח"י הבהמות נפלו למטה מטה מאד מאד משא"כ במקורם הם במדרגה גבוה יותר שהם מבח"י עולם התהו לפני מלך מלך³² כו' כנודע.

הבהמות נפלו למטה מטה, למטה מאוד מאוד; ואילו בשורשן הן במדרגה גבוהה יותר, שכן הן מבחינת עולם התהו, "לפני מלך מלך".

בעלי החיים נפלו למטה מאוד, אך שורשם בתהו גבוה משורשו של האדם. זהו הבסיס לפסקה הבאה: לאהבת הנפש הבהמית, כאשר מעלים אותה, יש כוח שאינו מצוי בנפש האלקית.

7 ואי לזאת האהבה הבאה מצד נפש הבהמית הוא למעלה מעלה בחי' בכל מאדך שלמעלה מהכלי מפני שהוא כחילא יתיר שבאה בהתגברות רב ששרש נפש הבהמית הוא מבח"י התהו כנ"ל.

לכן האהבה שבאה מצד נפש הבהמית היא למעלה מעלה, בבחינת "בכל מאדך", שלמעלה מן הכלי, מפני שהיא בכוח גדול יותר, ובאה בעוצמה רבה; שהרי שורש נפש הבהמית הוא מבחינת התהו, כנ"ל.

כעת מגיעים למסקנה: מכיוון שנפש הבהמית מושרשת בתהו, האהבה שהיא מעוררת כשהיא מופנית להי היא האהבה של "בכל מאדך" — אהבה שהיא "למעלה מן הכלי", כלומר, מעבר לגבולות ההכנה והרגש של הנפש. יש בה הכוח הנוסף של עוצמת התהו.

רק שנפלה בשב"כ למטה מטה מאד בעבודה גשמית להיות נפרדים אבל כשנכרר ועולה למעלה כתפלה אזי הוא בהתגברות רב אהבת בכל מאדך

אלא שהיא נפלה בשבירת הכלים למטה מטה מאוד, אל עבודה גשמית, להיות נפרדת; אך כאשר היא מתבררת ועולה למעלה בתפילה, היא מתעוררת בעוצמה רבה — באהבה של "בכל מאדך".

בשבירת הכלים נפלו האורות של תהו למדרגות הנמוכות ביותר, ולכן נפש הבהמית שקועה כיום בעיסוקים גשמיים וחשה את עצמה נפרדת מה'. אך כשהיא מתבררת בתפילה והאנרגיה שלה מופנית כלפי מעלה, העוצמה המקורית שלה חוזרת ומתבטאת באהבה ללא גבול.

וכמארז"ל והאי דלא אמינא לך³³ באורתא דלא אכלי בישרא דתורא כו' נמצא שמאכל הבשר נותן כח ותוספ' מוחין באדם וכמ"ש ויין ישמח לבב אנוש.^{34, 35}

וכמאמר רבותינו זיכרונם לברכה: "והאי דלא אמינא לך באורתא, דלא אכלי בישרא דתורא" וכו'. נמצא שאכילת בשר נותנת לאדם כוח ותוספת מוחין, וכמו שכתוב: "ויין ישמח לבב אנוש".

הוכחה לכך שהעולם החי מחזק את האדם: חכם תלמודי הסביר שלא אמר את ההלכה בערב הקודם מפני שעדיין לא אכל בשר בקר, ומכאן שבשר מחזק את השכל. וכך גם היין משמח את הלב. מזון שמקורו בעולם החי ובעולם הצומח, ששורשו גבוה יותר, מוסיף לאדם שכל ורגש.

התבוננות בתפילה והברכות

8 ועכ"ז למטה האדם במדרגה גבוה יותר מהם ואין ערוך כו' אבל בשרשם הם למעלה מבחי' האדם שהם מעולם התהו. ועפ"י הקבלה נקי יתרון האור מתוך החשך דוקא.

ובכל זאת, למטה האדם נמצא במדרגה גבוהה מהם ואין ערוך ביניהם וכו'; אך בשורשם הם למעלה מבחינת האדם, שהרי הם מעולם התהו. ועל פי הקבלה נקרא הדבר "יתרון האור מתוך החושך" דוקא.

בסדר הנוכחי האדם נעלה בהרכה מן החיות, אך בשורשן, בתהו, הן גבוהות ממנו. הקבלה מכנה זאת "יתרון האור מתוך החושך": האור הגדול ביותר בא דוקא מתוך הפיכת החושך.

והיינו ע"י ההתבוננות בתפלה איך שטרוד כל היום ורודף אחר פרנסתו מזון ולחם שחיותן הוא מהמזלות

, וזהו באמצעות ההתבוננות בתפילה: כיצד הוא טרוד כל היום ורודף אחר פרנסתו, אחר מזון ולחם, שחיותם מן המזלות

איך אדם יכול להגיע לכך למעשה? עליו להתבונן בתפילה ביום-יום שלו: כיצד הוא מבלה אותו ברדיפה אחר פרנסה, מזון ולחם, ולחשוב מהיכן המזון הזה מקבל את חיותו.

כמארז"ל אין לך עשב³⁶ למטה שאין לו מזל³⁷ כו' והמזלות נמשכים מבחי' הע' שרים והשרים מקבלים משמרי האופנים והאופנים מקבלים מבחי' מלכות כמ"ש מלכותך מכ"ע.³⁸

כמאמר רבותינו זיכרונם לברכה: "אין לך עשב למטה שאין לו מזל" וכו'. והמזלות נמשכים מבחינת שבעים שרים, והשרים מקבלים משומרי האופנים, והאופנים מקבלים מבחינת מלכות, כמו שכתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים"

המדרש מלמד שלכל עשב יש מזל — כוח שמימי שמעליו ומצמיח אותו. אדמו"ר הזקן מתאר את שרשרת ההשפעה: המזלות מקבלים את כוחם משבעים השרים המלאכיים של האומות, הם מקבלים מן האופנים, והאופנים מקבלים ממלכות ה' — מלכותו על העולמות. כל המזון שאדם רודף אחריו נמצא בקצה הרחוק של השרשרת הארוכה הזאת.

אבל לגבי מהותו ועצמותו אין ערוך שהוא רק בחי' זיו והארה בלבד וזהו ענין מאמר ר' עקיבא³⁹ אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ.⁴⁰

אך ביחס למהותו ועצמותו אין ערוך, שהרי זו רק בחינת זיו והארה בלבד. וזהו ענין מאמרו של רבי עקיבא: "אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה".

כל בחינת המלכות, ביחס לעצמותו של ה', אינה אלא קרן אור קלושה. הדבר מסביר את דברי רבי עקיבא: אם ה' מעניק טובה רבה כל כך אפילו למי שעוברים על רצונו, באמצעות הקרן החיצונית הזאת, על אחת כמה וכמה שיעניק למי שעושים את רצונו.

ששם הוא התענוג עד אין קץ וכמ"ש הודו על ארץ ושמים⁴¹ שבחי ארץ ושמים ממלא וסובב הם רק בחי הוד וזיו משא"כ לבני ישראל עם קרובו⁴² לבחי מהותו ועצמותו ית'.

כי שם התענוג עד אין קץ. וכמו שכתוב: "הודו על ארץ ושמים" — בחינת ארץ ושמים, ממלא וסובב, היא רק בחינת הוד וזיו; אבל לא כך לגבי "בני ישראל עם קרובו", הקרובים לבחינת מהותו ועצמותו יתברך.

מי שעושים את רצונו מקבלים את התענוג האין-סופי של עצמותו עצמה. בתהילים נאמר שהוד ה' הוא על הארץ והשמים; כלומר, כל האור האלוקי הממלא את העולמות ומקיף אותם אינו אלא הודו החיצוני. ואילו ישראל הם "עם קרובו" — קרובים לעצמותו ממש.

מזה תתלהב נפשו בהתגברות בחילא יתיר בתשוקה וחפיצה לדבקה בו ית' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי⁴³ כו'.⁴⁴

מכך תתלהב נפשו בעוצמה רבה, בכוח גדול יותר, בתשוקה וברצון לדבוק בו יתברך. וכמו שכתוב: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי" וכו'.

ההתכוננות בניגוד הזה מציתה בנפש האדם תשוקה עזה לדבוק בחי עצמו, ולא בדבר שהוא מעניק. זו זעקתו של בעל התהילים: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי" — איני חפץ בדבר מלבדך.

9 וזהו ברוך אתה מלך העולם אשר קדשנו במצותיו כו' שמה שנשפע ונמשך למטה להיות ממלא וסובב הוא בחי מלך העולם ומלכותו בכל משלה⁴⁵.

וזהו [פירוש] "ברוך אתה... מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו" וכו': מה שנשפע ונמשך למטה, להיות ממלא וסובב, הוא בחינת "מלך העולם" ו"ומלכותו בכל משלה".

אדמו"ר הזקן מיישם את הדברים על נוסח הברכה על מצווה. "מלך העולם" מתייחס לאור שהי שולח אל תוך העולמות ומסביב להם — למלכותו עליהם, ככתוב: "ומלכותו בכל משלה".

אבל אהבת ותשוקת נש"י לדבקה בו ית' במהותו ועצמותו אשר קדשנו אשר הוא בחי תענוג העליון עד אין קץ לשון באשרי⁴⁶ כו'. קדשנו במצותיו כו' שע"י המצות הם ממשיכים מענג העליון כמו טלית וכו'.

אבל האהבה והתשוקה של נשמות ישראל לדבוק בו יתברך, במהותו ועצמותו, הן בבחינת "אשר קדשנו"; כי "אשר" הוא בחינת התענוג העליון עד אין קץ, כמו בלשון "באשרי" וכו'. "קדשנו במצותיו" וכו' — באמצעות המצוות הם ממשיכים מן התענוג העליון, כגון באמצעות טלית וכו'.

אבל הביטוי "אשר קדשנו" מבטא את אהבתה של הנשמה היהודית לעצמותו של ה'. אדמו"ר הזקן קושר את "אשר" ל"עושר", כלומר לאושר, כפי שאמרה לאה "באשרי", ורואה בכך ביטוי לתענוג הפנימי האין-סופי של ה'. באמצעות המצוות, כגון טלית, ישראל ממשיכים תענוג עליון זה — מעבר למדרגת "מלך העולם".

קטע 6 • 101-17

מי נח, התיבה והשבת

10 וזהו כי מי נח זאת לי⁴⁷ כי שעבוד הפרנסה כנז"ל הוא בחיי מי נח כמו שהי' במבול שאין הפיי שהי' המבול להעביר הרשעים מן העולם.

וזהו "כי מי נח זאת לי": שהשעבוד לפרנסה, כנזכר לעיל, הוא בחינת "מי נח", כמו שהיה במבול. כי אין פירוש הדבר שהמבול נועד להעביר את הרשעים מן העולם,

כעת המאמר חוזר לפסוק: ה' קורא לגלות "מי נח". אדמו"ר הזקן אומר שגם עול הפרנסה הוא בחינת "מי נח", כמו המבול. אך תחילה הוא שואל לשם מה נועד המבול, שהרי מטרתו לא הייתה רק למחות את הרשעים.

כי לזה לא הי' נצרך המבול מים כי ברגע אחת הי' נעשה.

שהרי לשם כך לא היה צורך במבול של מים, כי הדבר היה יכול להיעשות ברגע אחד.

ה' יכול היה למחות את הרשעים מיד; לשם השמדה בלבד לא היה צורך במבול מים שנמשך שנה.

11 וכמ"ש בפרעה ותכחד⁴⁸ כו'. רק המבול הי' כדי לטהר העולם כי בתחלה ותמלא הארץ חמס⁴⁹ כו'.

וכמו שכתוב לגבי פרעה: "ותכחד" וכו'. אלא שהמבול נועד לטהר את העולם, שכן בתחילה "ותמלא הארץ חמס" וכו'.

הוכחה לכך שהי' יכול להשמיד ברגע אחד: הוא אמר לפרעה שהיה יכול להכות אותו, והוא היה נכחד מן הארץ מיד. אם כן, למבול הייתה מטרה אחרת — לטהר עולם שהתמלא בחמס.

שהם המשיכו קליפות כו'. שלזה הי' צריך לטהר העולם ע"י בחיי מים המטהרים והוא בחיי גשם גבורות גשמים שהוא מבחי' התהו שכשנמשך הגשמים בסדר והדרג' הוא בחי' חסד ומצמיח זרעים כו'.

שהם המשיכו קליפות וכו'. לכן היה צורך לטהר את העולם באמצעות בחינת המים המטהרים. וזו בחינת הגשם, גבורות גשמים, שמקורה מבחינת התהו. כאשר הגשמים נמשכים בסדר ובהדרגה, הרי זו בחינת חסד והיא מצמיחה זרעים וכו'.

החטאים של אותו דור המשיכו קליפות, כוחות של הסתרה, ולכן נזקק העולם לטיהור באמצעות מים, בדומה לטהרת מקווה. אדמו"ר הזקן קושר זאת לגשם, המכונה בתפילה "גבורות גשמים". הגשם הרגיל, היורד במידה ובסדר, הוא בחינת חסד ומצמיח את הצמחים.

משא"כ המבול שהיו יורדים בגבורה היינו בהתגברות רב ובכח גדול שהוא מבחי' עולם התהו חסד דתהו לטהר הארץ הוצרך להיות הארה מבחי' עולם התהו שלמעלה מבחי' תקון רק שהי' הארה רבה ועצומה בהתגברות רב מבחי' התהו.

אך המבול היה שונה: מימיו ירדו בגבורה, כלומר בעוצמה רבה ובכוח גדול, מבחינת עולם התהו — חסד דתהו. כדי לטהר את הארץ נדרשה הארה מבחינת עולם התהו, שלמעלה מבחינת תיקון; אלא שהייתה זו הארה רבה ועצומה, בעוצמה רבה, מבחינת התהו.

המבול ירד בגבורה, כלומר בעוצמה מכרעת: היה זה חסד דתהו — חסד בצורתו הבלתי מוגבלת של תהו. רק אור כזה, שלמעלה מתיקון, יכול היה לטהר את הארץ; עוצמתו העצומה היא שהפכה אותו להרסני למי שלא היו מסוגלים לקבלו.

12 ולזה וימח את כל היקום⁵⁰ שלא היו ראויים לקבל. וזהו ויכסו ההרים חמש עשרה אמה⁵¹ כו'

ולכן "וימח את כל היקום" — מפני שלא היו ראויים לקבל [את האור]. וזהו "ויכסו ההרים חמש עשרה אמה" וכו'.

לכן המבול "מחה את כל היקום", לא לשם עונש בלבד, אלא מפני שלא היו יכולים לקבל אור עז כל כך. והמים גברו חמש עשרה אמה מעל ההרים.

פ"י הרים הוא בחי' תקון התכללות המדות כאברהם שקראו הר⁵² כו'. והטרדות ומחשבות עוה"ז מנפש הבהמית הם ג"כ מבחי' עולם התהו ונק' מי נח כו':⁵³

פירוש: ההרים הם בחינת תיקון, התכללות המדות זו בזו, כמו אברהם שקראו הר וכו'. וגם הטרדות והמחשבות בענייני העולם הזה, שמקורן בנפש הבהמית, הן מבחינת עולם התהו ונקראות "מי נח" וכו'.

"הרים" מסמלים את בחינת תיקון, כלומר את שילובן של המדות זו בזו, כפי שאומרת הגמרא שאברהם קרא למקום בית המקדש "הר"; מי התהו של המבול עלו מעל בחינת תיקון. גם באדם, הדאגות והמחשבות על ענייני העולם הזה שמקורן בנפש הבהמית הן מבחינת תהו, והן "מי נח" שבחייו.

13 וזהו ויאמר ה' לנח בא אתה⁵⁴ וכל ביתך אל התבה. תבה הוא בחי' צירופי אותיות

וזהו [פירוש] "ויאמר ה' לנח: בוא אתה וכל ביתך אל התבה". תבה היא בחינת צירופי אותיות

ה' אומר לנח להיכנס אל התבה. המילה העברית "תבה" פירושה גם "מילה", ולכן אדמו"ר הזקן מפרש אותה כמילות התפילה והתורה וכצירופי האותיות שבהן — המחסה מפני מבול הדאגות של העולם.

כי נח הוא בחי' שבת כתרנומו וישבת ונח⁵⁵ כו'. ואין הפי' שביתה בעצם רק כאדם ששובת ממלאכתו.

כי נח הוא בחינת שבת, כתרנומו וישבת — "ונח" וכו'. אך אין הכוונה לשביתה מוחלטת, אלא לאדם ששובת ממלאכתו

השם נח פירושו מנוחה, והתרגום מתרגם את מנוחת ה' ביום השביעי באותו שורש. לכן נח הוא בחינת שבת. אין זו הפסקה מוחלטת, אלא מנוחה של אדם ממלאכתו — מנוחה שבאה לאחר מאמץ.

14 וכמ"ש ונוח בחמשה עשר^{56,57} כו' שביתה אחר מלחמה כו' בחי' נח נייחא דרוחא ויש ב' בחינות נח ב'

בחי' שבת שבת תתאה ושבת עלאה יום שכולו שבת. ובחי' תפלה נק' ג"כ בחי' נח בחי' שבת.

וכמו שכתוב "ונח בחמישה עשר" וכו' — מנוחה לאחר מלחמה וכו', בחינת נח, נייחא דרוחא. ויש שתי בחינות של נח, שתי בחינות של שבת: שבת תחתאה ושבת עלאה, "יום שכולו שבת". וגם בחינת התפילה נקראת בחינת נח, בחינת שבת.

יהודי שושן "נחו בחמישה עשר" לאחר המלחמה: מנוחה שלאחר מאבק, רוגע של הרוח. יש שתי בחינות של מנוחה כזאת: שבת תחתאה, השבת השבועית שלנו, ושבת עלאה, "יום שכולו שבת" שלעתידי לבוא. גם התפילה היא "מנוחה" ושבת, שבה מתרוממת עבודת השבוע

15 וכל תפלות החול מתעלים בשבת כי בשבת הוא עליות העולמות שכל ששת ימי המעשה הוא בירורי רפ"ח נצוצין בחי' מלי' שירדת בבי"ע ורגלי' יורדות⁵⁸ כו'. ויש בזה עתים שונים כמו חצות לילה.

וכל תפילות החול מתעלות בשבת, כי בשבת היא עליית העולמות. שהרי כל ששת ימי המעשה הם בירור רפ"ח נצוצין, בחינת מלכות היורדת בבי"ע, "רגליה יורדות" וכו'. ויש בזה עתים שונות, כמו חצות לילה

תפילות ימי החול מתעלות בשלמותן בשבת, שבה כל העולמות עולים. על פי הקבלה, 288 ניצוצות של קדושה נפלו בשבירת הכלים, ובששת ימי המעשה מלכות יורדת לעולמות התחתונים כדי לברר ולאסוף אותם, כפי שנאמר במשלי: "רגליה יורדות". לבירור הזה יש זמנים מסוימים, כמו חצות לילה, זמן תפילת תיקון חצות

16 וכל ו' ימי המעשה הוא בחי' השפעות ויאמר אלקים⁵⁹ יהי אור כו' יהי רקיע.⁶⁰ ובשבת מתעלים ביי"ע בבחי' אצי' בחי' תקון

וכל ששת ימי המעשה הם בחינת ההשפעות של "ויאמר אלקים: יהי אור" וכו', "יהי רקיע". ובשבת ביי"ע מתעלות לבחינת אצילות, בחינת תיקון

ששת הימים מקבילים למאמרות הבריאה, "יהי אור", "יהי רקיע" וכן הלאה, שבאמצעותם נמשכת ההשפעה האלוקית אל העולמות. בשבת מתרחש מהלך הפוך: ביי"ע עולות לאצילות, עולם התיקון

כי איהו וחיוהי חד⁶¹ [איהו] וגרמוהי חד פ"י חיוהי אורות וגרמוהי כלים הכל חד בהון

כי "איהו וחיוהי חד, איהו וגרמוהי חד"; פירוש, "חיוהי" הם האורות ו"גרמוהי" הם הכלים — הכול אחד בהם.

בתיקוני זוהר נאמר על אצילות שה' אחד עם "חיוהי" ועם "גרמוהי". אדמו"ר הזקן מסביר ש"חיוהי" הם האורות ו"גרמוהי" הם הכלים: באצילות שניהם מאוחדים לגמרי עם ה'

וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה⁶² שבבחי' אצי' בחי' גדולה וגבורה הם בבחי' לך ומיוחדים בתכלית בחי' תקון.

וכמו שכתוב "לך ה' הגדולה והגבורה": בבחינת אצילות, הגדולה והגבורה הן בבחינת "לך" ומיוחדות בתכלית — בחינת תיקון

הפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה" מראה זאת: באצילות גם חסד וגבורה, שהן תכונות מנוגדות, שייכים ל"לך", מאוחדים לגמרי עם ה' ועם זה עם זה. זהו עניינו של תיקון

17 וכמו"כ בתפלה ג"כ כל המעשה אשר יעשה בכל יום במזון או אפי' ת"ת מתעלה בתפלה ע"י אהבת ככל מאדך.

וכמו כן גם בתפילה, כל המעשה שאדם עושה בכל יום, באכילה או אפילו בלימוד תורה, מתעלה בתפילה על ידי אהבת "בכל מאדך".

התפילה פועלת כמו השבת: כל מה שאדם עשה במשך היום — אכילה או אפילו לימוד תורה — מתעלה בתפילה באמצעות האהבה הבלתי מוגבלת של "בכל מאדך"

וזהו שבת תתאה שמתעלים ביי"ע בבחי' אצי". אך לע"ל יהיה יום שכולו שבת פי' שיתעלה בחי' אצי למעלה מעלה ולא

וזוהי שבת תחתאה, שבה ביי"ע מתעלות לבחינת אצילות. אך לעתיד לבוא יהיה "יום שכולו שבת", כלומר, בחינת אצילות תתעלה למעלה מעלה, ולא

זוהי שבת תחתאה, שבה העולמות התחתונים עולים לאצילות. "יום שכולו שבת" שלעתיד לבוא יהיה נעלה יותר: אצילות עצמה תעלה למעלה מעלה.

כמו עתה שאחר שבת נצרך להיות חול היינו שבחי' אצי מברר ביי"ע ולע"ל יתעלה בחי' אצי ולא יהי נצרך עוד לברר ביי"ע

כמו עכשיו, שלאחר השבת נדרש יום חול — כלומר, שבחינת אצילות מבררת את ביי"ע; אך לעתיד לבוא בחינת אצילות תתעלה, ולא יהיה עוד צורך לברר את ביי"ע

אז יסתיים המחזור של ימי חול ושבת. כיום כל שבת באה לאחריה תקופת חול, מפני שאצילות צריכה להמשיך לברר את העולמות התחתונים; לעתיד לבוא הבירור יושלם ולא יהיה בו עוד צורך.

כי רוח הטומאה אעביר⁶³ ויבלע המות⁶⁴ כו' אשת חיל עטי"ב⁶⁵ ונקבה תסובב גבר וכמבואר במ"א וד"ל:

כי "את רוח הטומאה אעביר" ו"בלע המוות" וכו'; "אשת חיל עטרת בעלה" ו"נקבה תסובב גבר", וכמבואר במקום אחר, והמשכיל יבין.

אז ה' "יעביר את רוח הטומאה" ו"יבלע את המוות" לנצח. מלכות, "אשת חיל", תהיה "עטרת בעלה" ותעלה מעל ז"א, ו"נקבה תסובב גבר". אדמו"ר הזקן מניח את פרטי העניין לעיון במקום אחר.

קטע 7 • 181-23

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

18 וזהו פי' הפסוק מים רבים⁶⁶ הם טרדות עוה"ז שהם מבחי' עולם התהו⁶⁷ ונהרות הם המחשבות שנמשכו כמי נהר דנידי ואזלי

וזהו פירוש הפסוק: "מים רבים" הם טרדות העולם הזה, שמקורן בבחינת עולם התהו; ו"נהרות" הם המחשבות, הנמשכות כמי נהר שנעים והולכים

כעת אדמו"ר הזקן מפרש פסוק משיר השירים: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה". "המים הרבים" הם טרדות החיים בעולם, שמקורן בתהו — אותם "מי נח" שתוארו קודם; ו"נהרות" הם שטף המחשבות שהאגות האלה מעוררות, הממשיך לזרום ללא הפסק.

כי בבחי' התהו יש ג"כ ב' בחי' מים ונהרות לא יוכלו לכבות את האהבה הבאה מכח נפש האלקית בהתגברות ועמך לא חפצתי⁶⁸ וכו':⁶⁹

כי בבחינת התהו יש גם כן שתי בחינות, מים ונהרות; ואף על פי כן הם "לא יוכלו לכבות את האהבה" הבאה מכוחה של נפש האלקית בתוקף: "ועמך לא חפצתי" וכו'.

גם בתהו יש שתי בחינות אלו, מים ונהרות. ואף על פי כן, הן אינן יכולות לכבות את האהבה שנפש האלקית מעוררת בתוקף — אהבה האומרת לה: "ועמך לא חפצתי", כלומר, איני חפץ בדבר מלבד בהו עצמו.

19 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוזו יבוזו לו.⁷⁰ פ"י ביתו הוא בחי' חכ' בחכמה יבנה בית.⁷¹

"אם אדם ייתן את כל הון ביתו תמורת אהבה, יבוזו לו בזיון גמור". פירוש: "ביתו" הוא בחינת חכמה, [כמו שנאמר] "בחכמה ייבנה בית".

בפסוק הבא בשיר נאמר שאם אדם ייתן את כל הון ביתו תמורת אהבה, יבוזו לו. אדמו"ר הזקן מפרש כל מילה: "ביתו" היא חכמה, משום שבספר משלי נאמר שבית נבנה בחכמה.

הון ביתו הוא פנימיות כמ"ש בדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים⁷² והוא בחינת טעמי התורה והוא בחינת ג"ע העליון ותחתון ואורייתא מחכמה נפקת.^{73, 74}

"הון ביתו" הוא פנימיות, כמו שנאמר: "ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים"; וזו בחינת טעמי התורה, וזו בחינת גן עדן העליון והתחתון; ו"אורייתא מחכמה נפקת".

"הון ביתו" הוא האוצר הפנימי של החכמה: טעמי התורה, שמהם הנשמות נהנות בגן עדן התחתון והעליון כשכר. התורה נמשכת מחכמה, ולכן טעמיה הם ה"הון" של "בית" החכמה.

20 ואם יתן איש בחי' איש מלחמה⁷⁵ שלהיות בחינת חכמה להיות נהנין מזיו השכינה בבחי' השגה הוא רק

בחי' זיו והארה בלבד והוא

"אם אדם ייתן" — בחינת "איש מלחמה": כדי שתהיה בחינת חכמה, שממנה נהנים מזיו השכינה בדרך של השגה, נחוצה רק בחינת זיו והארה בלבד; והיא

המילה "איש" בפסוק מזכירה את "ה' איש מלחמה". השגת ה' באמצעות החכמה — התענוג של הנשמות בגן עדן, ש"נהנות מזיו השכינה" — אינה אלא הארה מאורו.

ע"י בחי' איש מלחמה הוא רבוי הצמצומים עד שיוכל להיות בחינת חכמה זיו השכינה אבל בחי' אהבה הנ"ל ועמך לא חפצתי⁷⁶ כו'.

באמצעות בחינת "איש מלחמה", שהיא ריבוי הצמצומים, עד שמתאפשרת בחינת חכמה, זיו השכינה. אבל בחינת האהבה שהוזכרה לעיל היא "ועמך לא חפצתי" וכו'.

הארה זו מגיעה אל הנשמות באמצעות "איש מלחמה", כלומר דרך צמצומים רבים שמפחיתים את האור, עד ששכל נברא יכול לתפוס אותו כחכמה. האהבה שתוארה לעיל שונה: "ועמך לא חפצתי".

שלא ע"מ לקבל פרס⁷⁷ היינו עוה"ב ג"ע העליון וכו' כ"א ועמך למהותו ועצמותו ית' אליו ולא למדותיו.^{78, 79}

לא על מנת לקבל פרס, כלומר לא לשם העולם הבא, גן עדן העליון וכו', אלא "ועמך" — למהותו ועצמותו ית', אליו ולא למדותיו.

אהבה זו אינה מבקשת שכר, אפילו לא את השכר הרוחני של העולם הבא או של גן עדן העליון, אלא את עצמותו של ה' בלבד. בלשון הידועה: אליו ולא למדותיו.

21 ואיך יוכל למשוך בחי' מהותו ועצמותו. הוא ע"י המצות כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תרי"ך עמודי אור גימט' כתר.⁸¹

וכיצד אפשר להמשיך את בחינת מהותו ועצמותו? באמצעות המצוות: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן הן תרי"ך עמודי אור, בגימטריה כתר.

כיצד יכול אדם להגיע לעצמותו של ה', שלמעלה מכל אור? באמצעות המצוות. תרי"ג מצוות התורה ועוד שבע מצוות דרבנן הן 620, כמניין כתר (כתר = 20+400+200), ה"כתר" שמעל לחכמה. לכן המצוות נקראות "תרי"ך עמודי אור".

שכמו שהעמוד הוא מלמעלה למטה כמו"כ המצות הם מבחי' גלגלתא בחי' כתר הממוצע בין מאציל לנאצלי' כי איך יכול למשוך ממהותו ועצמותו ית' למטה הוא ע"י המצות רמ"ח אברין דמלכא

כשם שעמוד נמשך מלמעלה למטה, כך המצוות הן מבחינת גלגלתא, בחינת כתר, הממוצע בין המאציל לנאצלי'. כיצד אפשר להמשיך את עצמותו ומהותו ית' למטה? באמצעות המצוות, "רמ"ח אברין דמלכא"

עמוד מגיע מלמעלה למטה; כך גם המצוות נמשכות מכתר, הנקרא גלגלתא — ה"גולגולת" של הפרצוף העליון — העומד בין ה' לבין כל מה שנאצל ממנו, ועד לעולם שלנו. המצוות נקראות "איברי המלך"

וכמ"ש וימינו תחבקני⁸² כמשל החובק את האדם מחמת אהבת פנימיותו שהוא חכם ביותר וכדומה רק שאינו יכול לתפוס אותו כ"א

וכמו שנאמר: "וימינו תחבקני" — כמשל אדם המחבק אדם אחר מפני שהוא אוהב את פנימיותו, משום שהוא חכם ביותר וכדומה; אלא שאין הוא יכול לתפוס אותו אלא

הפסוק "וימינו תחבקני" מתפרש באמצעות משל: אדם אוהב חכם גדול בזכות פנימיותו, חכמתו, אך אינו יכול לחבק את החכמה עצמה. הוא יכול לחבק רק את גופו של החכם.

ע"י הגוף ואבריו כמו כן כביכול ע"י המצות רמ"ח פקודין יכולים להמשיך מהו"ע שהם רצונו ית'.

באמצעות הגוף ואבריו. כך, כביכול, באמצעות המצוות, רמ"ח פקודין, אפשר להמשיך את מהותו ועצמותו, שהרי הן רצונו ית'.

כשאדם מחבק את הגוף, הוא מחבק את האדם כולו. כך גם המצוות הן רצונו של ה', "איבריו"; בקיומן אנו "מחבקים" את עצמותו ממש, שאי אפשר לתפוס בדרך אחרת.

22 וזהו לאשתאבא בגופא דמלכא⁸³ הוא בחי' המצות וזהו שאנו אומרים בק"ש שמע ישראל⁸⁴ הוי"ה אלקינו יחוד או"א תרין ריעין^{85,86} כו' ה' אחד יחוד ז"נ.

וזהו "לאשתאבא בגופא דמלכא" — זו בחינת המצות. וזהו שאנו אומרים בקריאת שמע: "שמע ישראל הוי' אלקינו" — יחוד אבא ואמא, "תרין ריעין" וכו'; "הוי' אחד" — יחוד ז"א ונוקבא.

הזהר מדבר על הנשמה ש"נבלעת בגוף המלך"; אדמו"ר הזקן אומר שזו בחינת המצות. הוא מבחין בינן לבין היחודים המתוארים בקריאת שמע: "הוי' אלקינו" הוא יחוד אבא ואמא, "תרין ריעין" שאינם נפרדים לעולם; "הוי' אחד" הוא יחוד ז"א ונוקבא, המדות ומלכות.

בשכמל"י יחודא תתאה וזהו הכל בחי' יחוד היינו כשנמשך למטה והיו לאחדים משא"כ מעשה המצות והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום.⁸⁷

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — יחודא תתאה. כל זה הוא בחינת יחוד, כלומר כשהדבר נמשך למטה והם נעשים לאחד. לא כך מעשה המצות: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום"

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הוא יחודא תתאה, אחדות ה' בתוך העולם. כל אלה הם יחודים של דרגות אלוקיות כפי שהן נמשכות אל העולמות. המצות הן עניין נעלה יותר: הפסוק הבא אומר "הדברים האלה אשר אנכי מצוך"

אנכי הוא בחי' כתר⁸⁸ ע"י ודברת במ⁸⁹ כי בחי' הדבור בתורה הוא ג"כ מ"ע.

"אנכי" הוא בחינת כתר, באמצעות "ודברת במ"; שהרי גם הדיבור בתורה הוא מצוות עשה

ה"אנכי" שבפסוק מתייחס לכתר, שלמעלה מכל הדרגות המתאחדות. המצוות מגיעות לשם; וגם אמירת דברי תורה — "ודברת במ" — היא עצמה מצוות עשה, ולכן אף היא קשורה לכתר.

23 וזהו אם יתן איש את כל הון ביתו⁹⁰ בחינת ג"ע העליון ותחתון בחי' חכמה טעמי התורה כוז יבוזו לו

, וזהו "אם אדם ייתן את כל הון ביתו" — בחינת גן עדן העליון והתחתון, בחינת חכמה, טעמי התורה — "יבוזו לו"

הפסוק מתפרש כאן בשלמותו: "כל הון ביתו" הוא גן עדן העליון והתחתון, חכמת טעמי התורה. להחליף את האהבה בכך הוא דבר שראוי ל"יבוזין".

שהוא רק בחי' זיו והארה בלבד אבל באהבה ועמך לא חפצתי⁹¹ כו'. שהוא אליו ולא למדותיו למהותו ועצמותו ית':

שהרי אין זה אלא בחינת זיו והארה בלבד; אבל "באהבה" — "ועמך לא חפצתי" וכו' — כלומר אליו ולא למדותיו, למהותו ועצמותו ית'.

הדבר ראוי לבזיון משום שאותה חכמה אינה אלא הארה מאורו של ה'. אהבה אמיתית אומרת "ועמך לא חפצתי": היא מופנית אל ה' עצמו, ולא אל מדותיו, אל עצמותו ממש.

קטע 8 • 241-26

אחות לנו קטנה

24 וזהו אחות לנו קטנה.⁹² פ"י כי עתה נקרא זה דודי⁹³ כו' אבל כשמתעלה למעלה מעלה ע"י המצות במהותו ועצמותו נק' אחותי לשון ולא מאחין איחוי אלכסנדר.

וזהו "אחות לנו קטנה". פירוש: לעת עתה היא נקראת "זה דודי" וכו'; אך כשהיא מתעלה מעלה מעלה באמצעות המצוות, במהותו ועצמותו, היא נקראת "אחותי" — מלשון "ולא מאחין" ו"איחוי אלכסנדר".

הפסוק הבא, "אחות לנו קטנה", מתייחס לנשמה היהודית ולמלכות, השכינה. כעת היא נקראת "זה דודי" — קשר בין שניים. כשהיא מתעלה באמצעות המצוות אל עצמותו של ה', היא נקראת "אחותי", ביטוי שאדמו"ר הזקן מקשר למונחים התלמודיים "מאחין" ו"איחוי", שפירושם חיבור.

שהיו לאחדים ממש אשת חיל⁹⁴ עט"ב ושם נק' בחי' קטנה נקודה חדא.⁹⁵ כי כשמקבלת מבחינת חכמה נק' רבה אמונתך⁹⁶

שהרי הם נעשים ממש אחד, "אשת חיל עטרת בעלה"; ושם היא נקראת בחינת "קטנה", נקודה אחת. כאשר היא מקבלת, מבחינת חכמה, היא נקראת "רבה אמונתך",

אז היא נעשית ממש אחת עמו, כפי שנאמר "אשת חיל עטרת בעלה": מלכות מתעלה ונעשית כתר. שם היא נקראת "קטנה", נקודה אחת. כשהיא מקבלת מחכמה, היא נקראת "רבה".

וכמארז"ל אימתי גדול⁹⁷ כשהוא בעיר אלקינו^{98,99} היינו שיש השפעות והמשכות רבים משא"כ כשיתעלה בחי' מלי' למעלה מעלה להיות עט"ב אז היא בחי' נקודה חדא

וכמאמר רז"ל: "אימתי גדול? כשהוא בעיר אלקינו" — כלומר, כשיש השפעות והמשכות רבות. אבל כאשר בחינת מלכות תתעלה מעלה מעלה ותהיה "עטרת בעלה", היא תהיה בחינת נקודה אחת.

כך דורש הזוהר את "גדול ה'..." בעיר אלקינו": ה' נקרא "גדול" כשמלכות, "העיר", מלאה בהשפעות רבות. אך כשמלכות מתעלה ונעשית כתר, היא מצטמצמת לנקודה אחת.

(וע' ברע"מ פ' תרומה דף קנ"ח ע"א ואיהי עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא)¹⁰⁰ וכידוע שנקודה אחת עליונה¹⁰¹ כולל כל בחי' התחתונה כמארז"ל רגלי החיות¹⁰² כנגד כולם שוקי החיות כו':

וכידוע, נקודה עליונה אחת. (ועיין ברע"א מהימנא, פרשת תרומה, דף קנ"ח ע"א: "ואיהי עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא") כוללת את כל הבחינות התחתונות, כמאמר רז"ל: "רגלי החיות כנגד כולם, שוקי החיות" וכו'.

הזוהר, ברע"א מהימנא, מתאר את מלכות ככתר על הראש, מצד הסגולתא. נקודה עליונה, אף שהיא קטנה, כוללת את כל מה שלמטה ממנה, כפי שאומר התלמוד שרגלי החיות שקולות כנגד כל מה שתחתיהן. לכן הנקודה ה"קטנה" כוללת את הכול.

25 ושדים אין לה.¹⁰³ פ"י שעתה נמשך ונשפע למטה בהיכלות דבי"ע ומלכותו בכל משלה¹⁰⁴ משא"כ למעלה אידי דטריד למיבלע לא פליט¹⁰⁵ אינו נמשך ונשפע כלל:

"ושדים אין לה" — "ואין לה שדיים". כלומר, כעת [השפע] נמשך ומושפע למטה, להיכלות בריאה, יצירה ועשיה, ו"מלכותו בכל משלה"; אך למעלה אין הדבר כך: "כיוון שהוא טרוד לבלוע, אינו פולט" — השפע אינו נמשך ומושפע כלל.

"ואין לה שדיים": השדיים נותנים חלב, ולכן הם מסמלים השפעה. כעת מלכות מחיה את העולמות ומשפיעה חיות להיכלות בריאה, יצירה ועשיה. אך כשהיא עולה למעלה, היא שקועה כולה בקבלה מעצמותו של ה' ואינה משפיעה החוצה — כלשון התלמוד, "טרוד לבלוע, אינו פולט".

26 מה נעשה לאחותינו¹⁰⁶ ביום שידוכר בה פ"י כי למטה וידבר ה' כו' דבר מלך שלטון¹⁰⁷

"מה נעשה לאחותינו ביום שידוכר בה" — כלומר, למטה נאמר "וידבר ה'" וכו'; "דבר מלך שלטון".

הפסוק ממשיך: "מה נעשה לאחותינו ביום שידוכר בה". למטה, דיבורו של ה' מושל ובורא: "וידבר ה'", ו"דבר מלך שלטון". מלכות קשורה לדיבור.

היינו שבח"י הדבור פרצוף בפ"ע מנהיג וממשיך לזולתו משא"כ למעלה שידוכר בה בח"י נפעל שהדבור אינו בפ"ע רק בה שאינו נמשך למטה:¹⁰⁸

היינו, שבחינת הדיבור היא פרצוף בפני עצמו, המנהיג ומשפיע לזולתו. אך למעלה אין הדבר כך: "שידוכר בה" — בחינה סבילה; הדיבור אינו בפני עצמו, אלא רק "בה", ואינו נמשך למטה.

במצב התחתון הזה, הדיבור הוא "פרצוף" בפני עצמו, המנהיג את העולמות ומשפיע לזולת. למעלה נאמר שהיא "שידוכר בה" — היא סבילה; הדיבור אינו עומד בפני עצמו אלא שקוע בתוכה, ואינו נמשך למטה. המאמר מסיים בדימוי זה של מלכות המאוחדת לחלוטין עם ה'

בעבודה

אדם השקוע כל היום בעסקיו צריך לנצל את תפילתו כדי להתבונן בכך שכל הפרנסה שהוא רודף אחריה אינה אלא ניצוץ עמוס ממלכותו של ה'. התבוננות זו מעוררת את הכוח הגולמי של הנפש הבהמית לאהבה עזה המבקשת את ה' לבדו, "בכל מאדך"; היא מעלה את כל עיסוקי היום, ובאה לידי ביטוי במצוות.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שגבורה אינה מניעת האור אלא עוצמתו, וכיצד הדבר מסביר מדוע העולם לא היה יכול להתקיים במידת הדין לבדה.
2. באיזה מובן החיות, והנפש הבהמית, נעלות מהאדם בשורשן, אך נמוכות ממנו בסדר הנוכחי?
3. כיצד התבוננות בשרשרת המתווכים שמאחורי הלחם היומי יכולה להוביל לאהבה לעצמותו של ה' ולא לייאוש?
4. מדוע אפילו התענוג של גן עדן נחשב "נבזה ונמאס" לעומת האהבה האומרת "עמך לא חפצתי"?
5. מה מלמד המשל על חיבוק חכם באמצעות גופו בדבר תפקידן של המצוות?

הערות

פסקה 1

- 1 ביאור על הנ"ל**
- ההערה מתעדת הנחה נוספת של אותו מאמר, שנרשמה בידי רבי פינחס ונדפסה עם הגהות. בכמה מההערות הבאות מושווה נוסחה לנוסח שלנו.
- הערות קה"ת
- עוד הנחה בספר הנחות הר"פ ע' נח עם הגהות וכו'. אוה"ת בראשית כרך ג תרכ, ב (נדפס גם בלקו"ת לגי פרשיות).

פסקה 2

- 2 יהיה במדרגה גבוהה**
- בהנחה של רבי פינחס נאמר כאן "יכולה להיות עלייה מעלה מעלה" במקום "תהיה במדרגה נעלית", ובכך מודגש שתפילתו של בעל העסק יכולה להתרומם מעבר לנקודת המוצא שלה.
- הערות קה"ת
- בהנחת הר"פ: יכול להיות הגבה למעלה מעלה.

- 3 בכל מאדך**
- בקריאת שמע מצוים לאהוב את ה' "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר הזקן מפרש את "בכל מאדך" כאהבה בלי גבול, שהנשמה יכולה להגיע אליה רק לאחר ירידתה.

דברים ו':Deuteronomy 6:5

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 4 טוב זה מלאך חיים**
- במאמר הקודם מובא אותו מדרש: דווקא באמצעות ההפך, החשכה של הנפש הבהמית, מגיעים לאהבה של "בכל מאדך". שהיא באמת בלי גבול. עוד נאמר שם ששורש הנפש הבהמית הוא בין "המלכים אשר מלכו" של התווה, גבוה משורש הנפש האלקית, ושהיא נפלה רק בעקבות שבירת הכלים.
- הערות קה"ת
- ראה לעיל ט, א. ענין זה ליתא בהנחת הר"פ.

- 5 טוב זה מלאך חיים מאד זה מה"מ**
- המדרש דורש את הפסוק "והנה טוב מאד" שבסוף מעשה בראשית: "טוב" הוא מלאך החיים ו"מאד" הוא מלאך המוות. אדמו"ר הזקן נעזר בכך להראות שדווקא ה"מאד" — הכוח הבא מן הצד שכנגד הקדושה — מאפשר אהבה בלי גבול.

בראשית א':Genesis 1:31

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 6 במקום שבע"ת עומדים**

ההערה מפנה להערת הרבי על המאמר בדבר מקומם של בעלי תשובה, שנדפסה בכרך זה ונדפסה שוב במקומות נוספים.

ברכות ל"ד Berakhot 34a

הערות קה"ת

ברכות לד, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים ה'תש"ט ע' 183. ונעתק בכ"מ.

- 7 במקום שבע"ת עומדין צדיקים כו'**

רבי אבהו מלמד שבמקום שבעלי תשובה עומדים, אפילו צדיקים גמורים אינם עומדים. אדמו"ר הזקן מסביר שיתרונם הוא הכוח הנוסף הנובע מהתגברות על הנפש הבהמית.

ברכות ל"ד ב:Berakhot 34b:22-23

וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֶבְהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ: מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין — צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינֶם עוֹמְדִין, שְׁנֶאֱמַר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב". "לְרַחוּק" בְּרִישָׁא, וְהַדָּר "לִקְרוֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֵה: מַאי "רַחוּק" — שְׁהִיָּה רַחוּק מְדַבֵּר עֲבִירָה מֵעִיקְרָא. וּמַאי "קְרוֹב" — שְׁהִיָּה קְרוֹב לְדַבֵּר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׂתָא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and what ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

- 8 ביאור על הנ"ל**

Or HaTorah: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערות קה"ת

עוד הנחה בספר הנחות הר"פ ע' נח עם הגהות וכו'. אוה"ת בראשית כרך ג תרכ, ב (נדפס גם בלקו"ת לגי פרשיות).

פסקה 3

- 9 ואלה המלכים אשר מלכו**

התורה מספרת על מלכי אדום "אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל". בקבלה הם ספירות התווה; אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק להראות שהתווה בא "לפני" התיקון וגבוה ממנו.

בראשית ל"ו:Genesis 36:31

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְצֵי אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

בראשית לו, לא.

10 למילים האלה I Chronicles 1:43 הערת קה"ת מפנה ל

I Chronicles 1:43ג'מ"א: דברי הימים א

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּלֶע בֶּן־קִעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהַבָּה:

Now these are the kings that reigned in the land of Edom, before their reigned any king over the children of Israel: Bela the son of Beor; and the name of his city was Dinhabah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 אי במדרש בתחלה עלה במחשבה

המדרש אומר שתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, הי ראה שאין העולם יכול להתקיים ושיתף את מידת הרחמים. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמעבר מתורה לתיקון.

בראשית רבה י"ב:ט"ו Bereshit Rabbah 12:15

תניא, חלק שני: שער היחוד והאמונה Tanya, Sha'ar HaYichud 5:1

וְהִנֵּה, עַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹנֵם לְבָרְכָה: "בְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבָרֵא אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין, רָאָה שְׂאֵין הָעוֹלָם מְתָקִים – שְׂתַּף בּוֹ מִדַּת רַחֲמִים", דְּהֵי־יָנוּ, הַתְּגַלּוֹת אֱלֹהוּת עַל יְדֵי צִדִּיקִים וְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים שֶׁבְּתוֹרָה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ר יב, טו. ראה פרש"י בראשית א, א. אוה"ת בראשית כרך ג תקטז, א. תניא ח"ב פ"ה.

12 בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד

רש"י בפסוק הראשון של התורה מביא את הדברים כדי להסביר מדוע סיפור הבריאה משתמש בשם אלקים, המציין דין, ובהמשך מצרף את שם הוי, המציין רחמים.

רש"י על בראשית א:1 Rashi on Genesis 1:1

13 ואין הפי' כמו שהעולם סוברין

קטע זה של המאמר, מכאן ולהלן, מצוטט באור התורה עם הגהות הצמח צדק, במסגרת דיונו במלכי אדום בפרשת וישלח.

הערת קה"ת

קטע מובא באוה"ת וישלח כרך ב ע' רנ, ב עם הגהות.

14 לך הי הגדולה והגבורה

ברכת דוד מונה גדולה וגבורה בין מידותיו של ה'. אדמו"ר הזקן מביא אותה כדי להוכיח שגבורה היא אחת ממידותיו מחיות העולם, ספירות דאצילות.

I Chronicles 29:11ג'כ"ט: דברי הימים א

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ לְךָ ה' הַמְּמָלְכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 התורה אוסרת אכילת דם, "כי הדם הוא הנפש". אדמו"ר הזקן משתמש בכך להראות שהדם, הקשור לגבורה, הוא הנושא העיקרי של החיות

דברים י"ב:23ג' Deuteronomy 12:23

רַק חֹזֶק לְבָבְךָ אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 משא"כ בחי' גבורה . . בהתגברות רב למאוד

הרבי כותב שם שהגבורה המתוארת בקטע זה היא גבורה דאצילות – גבורה כמדה אלוקית, לפני ירידתה והפיכתה לדין.

הערת קה"ת

בלק"ש ח"ל ע' 108 כי שמש"כ כאן "שהכוונה לגבורה דאצילות" ע"ש בשולי הגליון.

17 גבורה לשון תגבורת . . למטה נעשה בחי' דין

בהנחה של רבי פינחס מוסבר הדבר בהרחבה: כיוון שההשפעה באה בעוצמה, יש מקומות שאינם ראויים לקבלה, ואילו השפעת החסד הקריירה יכולה להתקבל גם אצל מי שאינו ראוי. לכן, כאשר האורות באו בעוצמה, הכלים היו קטנים מכדי להכיל אותם; ומכיוון שכל מידה הייתה גילוי רב של עצמה, היא לא יכלה להתאחד עם היפוכה, וכל מידה עמדה בפני עצמה.

הערת קה"ת

בהנחת הר"פ מבואר יותר הענין וז"ל: "מאחר שבא בתגבורות יש מקום שאין ראוי לקבלם. משא"כ בחי' החסד כשבא השפעה בקרירות יכול לקבלם אף שאין ראוי ולכן כשבא השפעה בתגבורות גילוי אורות הי' הכלים קטן מהכיל גם מחמת שהי' המדה בתגבורות לא הי' יכול ליכלל דבר והיפוכו יחד מאחר שכל מדה הי' ברבוי אור התגלות מדה ההיא לכן הי' כל מדה בפ"ע". ראה שה"מ תקס"ב ע' ד. אור התורה דברים ע' ב'קלא. דברים כרך ו ד"ה תקעו סעי' ד. ושם נתבאר עד"מ ההפרש בין חי' ובין בהמה שהחי' להיותה מבחי' גבורות יש בה חיות יותר וזריות כו' רק מ"מ בהשתלשלות למטה הרי החיות דורסים ומזיקים כו', וזהו כענין הנ"ל שמה נעשה בחי' דין למטה כו'.

18 שלכן נק' י"ס בעולם התהו בשם מלכים

ההערה מפנה לדיון של אדמו"ר האמצעי בשאלה מדוע ספירות התהו נקראות "מלכים".

הערת קה"ת

ראה תורת חיים פ' בראשית ט, א. המשך תער"ב ח"א פרק רלו.

4 פסקה

19 ועפ"י הקבלה מבואר שבחי' התהו הוא ריבוי אור ומיעוט כלים

לפי ההערה, אדמו"ר האמצעי מביא שם שני משלים המשלימים את ההסבר על התהו כריבוי אור ומיעוט כלים.

הערת קה"ת

ע"ח שער התיקון פ"ה, שער המלכים פ"א ופרק ב. וראה במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנט ב' משלים ע"ז.

20 והוא בחי' רבוי כלים ומיעוט האור

ההערה מפנה למאמר מאוחר יותר בתורה אור, הדן גם הוא בתיקון כריבוי כלים ומיעוט אור.

הערת קה"ת

ע"ח שער התיקון פ"ה. ראה גם לקמן קיד, ב. וראה בסה"מ תרל"ג כרך א ע' קל. אוה"ת פ' נשא ע' רפד. פ' פנחס ע' אריג.

21 המשנה מונה עשרה דורות מנח עד אברהם כדי להראות כמה סבלנות יש לה, שהרי כולם הכעיסו אותו עד שבא אברהם. אדמו"ר הזקן מביא זאת

כדוגמה לתיקון, שבו מידה כגון כעס אינה באה בעוצמה מוחצת.

משנה אבות ה'כ"ב: Pirkei Avot 5:2

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין. עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם:

[There were] ten generations from Adam to Noah, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

- 22 שיר השירים מיוחס לשלמה. אדמ"ר הוקן מזכיר את חיבורו בעת בניית המקדש כסימן לשמחה שלא הייתה כמותה מאז הבריאה.

Song of Songs 1:1 שיר השירים א'א'

שיר השירים אשר לשלמה:

THE song of songs, which is Solomon's.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 23 ה' אומר לירמיה שירושלים מעוררת את כעסו מיום שנבנתה. אדמ"ר הוקן מציב זאת לצד שמחת חנוכת המקדש כדי להראות שני הפכים ברגע אחד.

Jeremiah 32:31 ירמיהו ל"ב:ל"א

כי עליאפי ועליחמתי היתה לי העיר הזאת למן־היום אשר בנו אותה ועד היום הנה להסירה מעל פני:

For this city hath been to Me a provocation of Mine anger and of My fury from the day that they built it even unto this day, that I should remove it from before My face;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 24 בחנוכת המקדש מילא ענן כבוד ה' את הבית, עד שהכהנים לא יכלו לעמוד ולשרת. אדמ"ר הוקן מביא זאת כגילוי השכינה למטה וכרגע של שמחה גדולה.

I Kings 8:11 מלכים א' ח':י"א

ולא־יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי־מלא כבוד־ה' את־בית ה' so that the priests could not stand to minister by reason of the cloud; for the glory of the L-RD filled the house of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

- 25 **כמבואר בתניא**

בפרק ג בתניא מוסבר שהנפש האלקית מורכבת מעשר כוחות, כנגד עשר הספירות: השכל — חכמה, בינה ודעת — והמידות, אהבה, יראה והשאר. זהו פירוש הדברים שהנשמה "כלולה מכל המידות"

הערת קה"ת

פ' ג. וכ"ה בהנחת הר"פ, אבל בבז' 1824: כמבואר בלק"א.

- 26 **מיכאל הוא רק בחי' אהבה**

הערת קה"ת מביאה מהוזהר שמיכאל הוא מלאך צד ימין, אהבה וחסד.

אדמ"ר הוקן משתמש בכך להראות שכל מלאך מבטא מידה אחת בלבד

Zohar III, 118b זח"ג ק"ה, ב

Tikkunei Zohar, Tikkun 70 • 125b:1 תקו"ז תיקון

רשימו דלהון חנור, ווי לון לאלין דמכחישין דיוקניהון לעילא, כאילו מכחישין סדרי בראשית, וכאלו ממעטין את הדמות, דאיהו שיעור קומה דלעילא, דאלין דשרטוטיהון אריכין, וקומה דלהון ואברים דלהון, צריכין למתוי מארי דחסד, אריכין דרוגזא, מארי דרחימו, ההוא דאתמר בקה (ישעיה מא ח) ורע אברהם אהבי.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה זח"ג ק"ה, ב. ת"ז ת"י ע"י.

- 27 **שו"ה מאד — שר של . . אש**

המילים "מאד" ועד "שר של מים, שר של אש" חסרות בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבז' 1824 ליתא.

- 28 בחזון המרכבה של יחזקאל יש לכל אחת מהחיות פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. אדמ"ר הוקן קושר את הפנים האלה למחנות המלאכים, שכל אחד מהם מבטא מידה אחת ושוורו בתוהו.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א'י"ד

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימין לארבעתם ופני־שור מהשמאל לארבעתם ופני־נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 6

- 29 **ג' שותפין באדם**

התלמוד מלמד שיש שלושה שותפים באדם: אביו, אמו והקדוש ברוך הוא, שנותן בו את הנשמה. אדמ"ר הוקן משתמש בכך כדי להבחין בין נשמת האדם לבין חיותם של בעלי החיים.

Niddah 31a:9 נדה ל"א א'ט"ז

תנו רבנן: שלשה שותפין יש באדם — הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. אביו מזריע הלוחן, שממנו עצמות, וגידים, וצפרנים, ומוח שבראשו, ולוחן שבעין. אמו מזרעת אדם, שממנו עור, ובשר, ושערות, ושחור שבעין. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח, ונשמה, וקלסתר פנים, וראיית העין, ושמיצת האוזן, ודבור פה, והלוח רגלים, ובינה, והשכל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Kiddushin 30b:21א"ב: קידושין ל' ב'כ"א

וכן בדין, ששלשתן שותפין בו. תנו רבנן: שלשה שותפין הן באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם, וקבדוני.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה לא, א. קידושין ל', ב. בלקו"ת שה"ש כח, ג שכי"ה גם בבבבמה רק שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה שהיא חלק אלוהה ממש. ובסו"מ תרל"ב ח"ב ע' תעא וע' תעב מבאר, איך הם שותפים. ומבאר שזהו מצד בחירה שיש באו"א.

30 וחיות נפש הבהמות ועופות

בכתב היד נאמר "ואילו חיות הנפש הבהמית והעופות", וכך הניגוד לנשמת האדם מפורש.

הערת קה"ת

בכרך 1824: משא"כ חיות נפש הבהמית ועופות.

31 אחר וקדם צרתני

המשורר אומר: "אחר וקדם צרתני". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמעמדו הכפול של האדם: הוא גבוה מבעלי החיים בסדר התיקון, ונמוך מהם בשורשם בתוהו.

תהילים קל"ט: Psalms 139:5

אַחֲרֵי וְקִדְמָה צִרְתָּנִי וְתִשֵּׁת עָלַי כַּפְּךָ:

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, ה.

32 לפני מלך מלך

מלכי אדום מלכו "לפני מלך מלך לבני ישראל". אדמו"ר הזקן משתמש שוב בביטוי כדי למקם את שורש בעלי החיים בתוהו, שקדם לתיקון.

בראשית ל"א: Genesis 36:31

וְאלֹהֵי הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 פסוק

33 והאי דלא אמינא לך

רבא מסביר שלא אמר את ההלכה בערב הקודם מפני שעדיין לא אכל בשר. בקר. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות בשורש מוסיף לאדם כוח ושכל.

בבא קמא ע"ב א' ד' 72a: Bava Kamma 72a:1-4

דְּלֹא אֲכִיל בִּשְׂרָא דְתוֹרָא. וְאֵלֹא מֵאֵי שְׂנָא רִישָׁא וּמֵאֵי שְׂנָא סִיפָא? אָמַר לָקָה: רִישָׁא קְרִינָא בְּקָה "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוּ בְּאִיסוּרָא, סִיפָא לֹא קְרִינָא בְּקָה "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוּ בְּאִיסוּרָא. הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצְאָת טְרִיפָה וְכוּ'. אָמַר לָקָה רַב חֲבִיבִי מִחוּזְנָאָה לְרַב אֵשִׁי: שְׁמַע מִינָּה, אֵינָה לְשַׁחֲטָה אֱלָא לְבִסּוּף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ק עב, א.

34 ויין ישמח לבב אנוש

בעל התהילים משבח את היין המשמח את לב האדם. זו דוגמה נוספת לדבר. נמוך שמחוק את האדם.

תהילים ק"ד: Psalms 104:15

וַיֵּין יִשְׂמַח לִבְּאֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלֶחֱם לִבְּאֲנוּשׁ יִסְעֵד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, טו.

35 למילים האלה Daniel 7:5 הערת קה"ת מפנה ל

דניאל ז': Daniel 7:5

וְאֵרוּ חַיּוֹת אֲחֵרִי תִגְנֶנָּה דְמִיָּה לְדָב וּלְשִׁטְרֵי־חַד הִקְמַת וּתְלַת עֲלֵצִין בְּפִמָּה בֵּין שְׁנֵה וְכֵן אָמְרִין לָהּ קוּמִי אֲכָלִי בִּשְׂרָ שָׂגִיא:

And behold another beast, a second, like to a bear, and it raised up itself on one side, and it had three ribs in its mouth between its teeth; and it was said thus unto it: 'Arise, devour much flesh.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 פסוק

36

אין לך עשב

בהערה נאמר שמקורו של המדרש הובא שם. הקטע מתאר את מלכות ה' כ"לב" שממנו נמשכת חיות לבריאה, ליצירה ולעשיה, ואליו חוזרת ההתעוררות מלמטה — אותה שרשרת של מלכות והעולמות התחתונים המתוארת כאן.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ח, ד.

37

אין לך עשב למטה שאין לו מזל

המדרש מלמד שלכל עשב יש מזל בשמים שמכה בו ואומר לו לגדול. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להתחקות אחר שרשרת ארוכה של מתווכים שדרכה מגיעה פרנסתו של האדם.

בראשית רבה י': Bereshit Rabbah 10:6

בר סירא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הדא הוא דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגו'. לשון שוטר (שם י). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח. רבי חנינא בר פפא ור' סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר. הדא הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו ועיש על בניה תנחם. רבי נתחום בר חייא ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which the physician heals the wound, and with which the pharmacist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is not a single blade of grass that does not have a constellation in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job 38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will you tie the chains of ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

38

מלכותך מכ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כדי להראות שהמלכות היא מקור החיות לכל העולמות.

תהילים קמ"ה: Psalms 145:13

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִשְׁלֹתְךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג.

39

מאמר ר' עקיבא

ההערה מפנה לשני מאמרים מאוחרים יותר בתורה אור, שגם בהם מוסבר מאמרו של רבי עקיבא.

הערת קה"ת

סוף מכות. ראה לקמן ר"פ בשלח ור"פ תצוה. תו"ח שמות ע' שמו.

40

אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ

בסוף מסכת מכות רבי עקיבא מנחם את חבריו: אם ה' מעניק טובה רבה כל כך למי שעוברים על רצונו, על אחת כמה וכמה למי שעושים את רצונו. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כניגוד בין הקרן החיצונית של אור ה' לבין עצמותו.

מכות כ"ד ב:א'-ב'1-2 Makkot 24b:1-2

באש, ולא נבקה? אמר להן: לך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו פה, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, פיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, פיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו "והקרוב יומת", ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבקה?!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

41

הודו על ארץ ושמים

"הודו על ארץ ושמים". אדמו"ר הזקן מפרש את ה"הוד" כזיו החיצוני הממלא את העולמות ומקיף אותם.

תהילים קמ"ח:י"ג Psalms 148:13

יהללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁאָב שְׁמוֹ לְכֹדוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג.

42

לבני ישראל עם קרובו

בפסוק הבא נאמר "בני ישראל עם קרובו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כקרבת ישראל לעצמותו של ה', מעבר לזיו החיצוני שלו.

תהילים קמ"ח:יד Psalms 148:14

וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהַלֵּה לְכָל־חֲסִידָיו לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קָרְבּוֹ הִלְלוּ־קָה:

And He hath lifted up a horn for His people, A praise for all His saints, Even for the children of Israel, a people near unto Him. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי

בעל התהלים אומר שאינו חפץ בדבר בשמים או בארץ מלבד ה'. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לתאר אהבה המבקשת את ה' עצמו.

תהילים ע"ג:כה Psalms 73:25

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

קהלת אומר שהחכמה עולה על הסכלות "כיתרון האור מן החושך". החסידות מפרשת זאת כאור המיוחד שבא מתוך החושך עצמו, ומיישמת זאת כאן על האהבה שבאה מנפש הבהמית.

קהלת ב':י"ג Ecclesiastes 2:13

וַרְאִיתִי אֲנִי שֵׂישׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן־הַסְּכָלוֹת כִּיתְרוֹן הָאֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

45

"ה' כונן בשמים כסאו, ומלכותו בכל משלה". אדמו"ר הזקן מביא זאת ביחס "לימלך העולם" — שלטונו של ה' על הבריאה.

תהילים ק"ג:י"ט Psalms 103:19

ה' בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46

לשון באשרי

כשנולד אשר אמרה לאה: "באשרי, כי אשוני בנות". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לפרש את המילה "אשרי" שבברכה כביטוי לתענוג.

בראשית ל"ג:י"ג Genesis 30:13

הערת קה"ת

בראשית ל', יג.

פסקה 10

47

כי מי נח זאת לי

ה' מבטיח: כשם שנשבע שלא יעברו עוד מי נח על הארץ, כך הוא נשבע שלא יכעס על ישראל. הפסוק המרכזי של המאמר נקרא כאן כמתייחס למי העיסוק בענייני העולם.

ישעיהו נ"ד:ט"ז Isaiah 54:9

כִּי־מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְר מִי־נָח עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֹּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצֹף עָלֶיךָ וּמִגְעָרֶיךָ:

For this is as the waters of Noah unto Me; for as I have sworn that the waters of Noah should no more go over the earth, so have I sworn that I would not be wroth with thee, nor rebuke thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נד, ט.

פסקה 11

48

וכמ"ש בפרעה ותכחד

ה' אומר לפרעה שיכול היה להכות אותו ואת עמו בדבר, והוא היה נכחד מן הארץ. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שאין צורך במכול כדי להשמיד את הרשעים.

שמות ט':ט"ו Exodus 9:15

הערת קה"ת

שמות ט, טו.

49

ותמלא הארץ חמס

לפני המבול "ותמלא הארץ חמס". אדמו"ר הזקן מסביר שהדבר המשיך קליפות, והמבול בא לטהר אותן.

בראשית ו':11א Genesis 6:11a

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס:

And the earth was corrupt before G-d, and the earth was filled with violence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

50

וימח את כל היקום

המבול מחה כל יצור חי מעל פני האדמה. אדמו"ר הזקן מסביר שהם לא יכלו לקבל את האור העז של המבול.

בראשית ז':23ג Genesis 7:23g

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ וישאר אה"נ וימח אתו בתבה:

And He blotted out every living substance which was upon the face of the ground, both man, and cattle, and creeping thing, and fowl of the heaven; and they were blotted out from the earth; and Noah only was left, and they that were with him in the ark.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51

ויכסו ההרים חמש עשרה אמה

המים גברו חמש עשרה אמה וכיסו את ההרים. אדמו"ר הזקן מפרש את ההרים ככחינת תיקון, שמי התווה עלו מעליה.

בראשית ז':20כ Genesis 7:20k

חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים:

Fifteen cubits upward did the waters prevail; and the mountains were covered.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52

כאברהם שקראו הר

הגמרא אומרת שאברהם קרא למקום בית המקדש הר, על יסוד הפסוק "בהר ה' ייראה". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשור בין "הר" לבין אברהם ובחינת תיקון.

פסחים פ"ח א'ד: Pesachim 88a:4d

א"ל, לא כאברהם שכתוב בו "הר", שנאמר: "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ולא כיצחק שכתוב בו "שדה", שנאמר: "ויצא יצחק לשוח בשדה", אלא כיצחק שקראו "בית", שנאמר: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אלי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים פח, א.

53

ותמלא . . וימח . . ויכסו

הקטע מופיע למטה Genesis 6:11. המילים כאן מצטטות את

בראשית ו':11א Genesis 6:11a

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס:

And the earth was corrupt before G-d, and the earth was filled with violence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ו', יא, ז, כג, יט, כ.

פסוקה 13

54

ויאמר ה' לנח בא אתה

ה' מצווה את נח להיכנס אל התיבה עם בני ביתו. אדמו"ר הזקן מפרש את התיבה כמילות התפילה.

בראשית ז':1א Genesis 7:1a

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אלי התיבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה:

And the L-RD said unto Noah: 'Come thou and all thy house into the ark; for thee have I seen righteous before Me in this generation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ז, א.

55

כתרגומו וישבת נח

ביום השביעי ה' "שבת" מכל מלאכתו. אדמו"ר הזקן מצטט את תרגום הפסוק, המשתמש בשורש של השם נח

בראשית ב':2ב Genesis 2:2b

הערת קה"ת

בראשית ב, ב ועוד.

פסוקה 14

56

ונוח בחמשה עשר

הקטע מופיע למטה Esther 9:17. המילים כאן מצטטות את

אסתר ט':17ז Esther 9:17z

ביום-שלושה עשר לה'ש אדר ונוח בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה:

on the thirteenth day of the month Adar, and on the fourteenth day of the same they rested, and made it a day of feasting and gladness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ט, יז.

57

ונוח בחמשה עשר

יהודי שושן נלחמו בשלושה עשר ובארבעה עשר, ונוח בחמישה עשר. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדוגמה למנוחה הבאה לאחר קרב

אסתר ט':18ה Esther 9:18h

והיהודים אשר בשושן נקהלו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו ונוח בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה:

But the Jews that were in Shushan assembled together on the thirteenth day thereof, and on the fourteenth thereof; and on the fifteenth day of the same they rested, and made it a day of feasting and gladness and they ate.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 15

58 **ורגלי ירדות**
 "רגליה ירדות מוות". בקבלה הפסוק מתאר את ירידת מלכות לבי"ע כדי לברר את הניצוצות.

משלי ה':ה' Proverbs 5:5

רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמכו:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 16

59 **ויאמר אלקים יהי אור**
 המאמר הראשון ממאמרות הבריאה. אדמו"ר חזקן מביא את המאמרות כדוגמה להשפעה היוצאת בששת ימי המעשה.

בראשית א':ג' Genesis 1:3

ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 **יהי רקיע**

המאמר שברא את הרקיע, דוגמה נוספת להשפעות ימי החול.

בראשית א':ו' Genesis 1:6

ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מקדיל בין מים למים:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide the waters from the waters.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 **איהו וחיהו יחד**

בהקדמת תקוני זוהר נאמר על ספירות האצילות שאיהו, חיהו וגרמוהי חד. אדמו"ר חזקן מפרש זאת כאחדות האורות והכלים באצילות.

תקוני זוהר ג' ב:ט'-ט"ז Tikkunei Zohar 3b:9-10

דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון, איהו וגרמיה חד בהון, איהו וחיהו חד בהון, מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה, דלאו אינון וחיהו חד, לאו אינון וגרמיהו חד. ועלת על פלא הוא נהיר (ניא נחית) בעשר ספירות דאצילות, ובעשר ספירות דבריאה, ונהיר בעשר כחות דמלאכיא, ובעשר גלגלי דרקיעא, ולא אשתני בכל אתר.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"ו בהקדמה (ג, ב).

62 **לך הגדולה והגבורה**

דוד מזכיר שוב בברכתו שהגדולה והגבורה הן "לך". כאן הפסוק מראה את האחדות של חסד וגבורה באצילות.

דברי הימים א כ"ט:י"א I Chronicles 29:11

לך הגדולה והגבורה והתפארת והנצח ונהוד כייכל בשמים ובארץ לך הגדולה והגבורה והתפארת והנצח ונהוד כייכל בשמים ובארץ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 17

63 **רוח הטומאה אעביר**
 ה' מבטיח להעביר מן הארץ את רוח הטומאה. אדמו"ר חזקן מביא את הפסוק ביחס לעתיד, שבו כבר לא יהיה צורך בכירור.

זכריה י"ג:ב' Zechariah 13:2

ויהי ביום ההוא נאם ה' צבאות אכרית את שמות העצבים מן הארץ ולא יזכרו עוד וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 **ויבולע המוות**

"בלע המוות לנצח". הבטחה נוספת לסילוק הרע לעתיד לבוא.

ישעיהו כ"ה:ח' Isaiah 25:8

בלע המוות ומחה אדני ה' דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 **אשת חיל עטיב**

"אשת חיל עטרת בעלה". בקבלה, הפסוק מתאר את עליית מלכות מעל ז"א לעתיד לבוא.

משלי י"ב:ד' Proverbs 12:4

אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבישה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 18

66 **מים רבים**

"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה". אדמו"ר חזקן מפרש את המים ונהרות כדאגות העולם וכמחשבות שהן מעוררות, שאינו יכולות לכבות את אהבת הנשמה.

שיר השירים ח':ז' Song of Songs 8:7

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 **שהם מבחי עולם התהו**

מאמרי אדמו"ר האמצעי על נח דנים בטרדות העולם כמקורן בתהו; ההערה מפנה לשם כמקבילה.

הערת קה"ת

ראה תו"ח נח סא, א. אוה"ת נח כרך ג תרט, ב.

זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

ואורייתא מחכמה נפקת

הערת קה"ת מפנה גם היא לקטע זה בזהר, המלמד שהתורה נמשכת מחכמה.

ספר הזהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט 21:378-22:389 Zohar, Yitro According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 20

איש מלחמה

"ה' איש מלחמה". אדמו"ר הזקן קורא את ה"איש" שבפסוק בשיר כבחינה זו, של צמצומים רבים באור.

שמות ט"ו:ג' Exodus 15:3

Havayah איש מלחמה Havayah שמו:

The L-RD is a man of war, The L-RD is His name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76

ועמך לא חפצתי

"ועמך לא חפצתי". אהבה לה' בלבד, למעלה מכל שחר

תהילים ע"ג:כ"ה Psalms 73:25

מ"לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

77

שלא ע"מ לקבל פרס

אנטיגנוס איש סוכו מלמד לעבוד שלא כעבדים המשמשים את רבם על מנת לקבל פרס. אדמו"ר הזקן מחיל זאת גם על השכר הרוחני של גן עדן.

משנה אבות א':ג' Pirkei Avot 1:3

אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשים את ה' על מנת לקבל פרס, אלא הו' כעבדים המשמשים את ה' שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם:

Antigonus a man of Socho received [the oral tradition] from Shimon the Righteous. He used to say: do not be like servants who serve the master in the expectation of receiving a reward, but be like servants who serve the master without the expectation of receiving a reward, and let the fear of Heaven be upon you.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

78

אליו ולא למדותיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

פרדס שער לב פ"ב בשם הספרי.

ועמך לא חפצתי

"ועמך לא חפצתי בארץ". אדמו"ר הזקן מביא זאת ביחס לאהבה החפצה בה' עצמו.

תהילים ע"ג:כ"ה Psalms 73:25

מ"לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69

בדעת חדרים . יקר ונעים

הקטע מופיע למטה. Proverbs 24:4 המילים כאן מצטטות את

משלי כ"ד:ד' Proverbs 24:4

ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כד, ד.

פסקה 19

70

אם יתן איש את כל הון ביתו כאהבה בוז יבוזו לו

סוף הפסוק: אם אדם ייתן את כל הון ביתו תמורת אהבה, יבוזו לו בוזין גמור. אדמו"ר הזקן מפרש את "הון ביתו" כפנימיות חכמת התורה

שיר השירים ח':ז' Song of Songs 8:7

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אמת איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71

בחכמה יבנה בית

"בחכמה יבנה בית". הפסוק מזהה את ה"בית" עם חכמה

משלי כ"ד:ג' Proverbs 24:3

בחכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72

בדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים

"ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים". הפסוק מזהה את ה"הון" עם התוכן הפנימי של החכמה

משלי כ"ד:ד' Proverbs 24:4

ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73

ואורייתא מחכמה נפקת

הזהר מלמד שהתורה נמשכת מחכמה עילאה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשר את טעמי התורה לחכמה, ה"בית"

זח"ב קכא, 121a Zohar II,

הערת קה"ת

79 אליו ולא למדותיו

פרדס רימונים מביא בשם הספרי שהתפילה מופנית לה' ולא למדותיו. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על אהבה המופנית לעצמותו של ה'.

פרדס רימונים ל"ב:ב'2:32 Pardes Rimmonim

פסקה 21

80 תרי"ג מצות . . וז' מצות . . תר"ך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

פרדס ש"ח פ"ג.

81 תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור גימט' כתר

פרדס רימונים מונה את תרי"ג מצוות התורה ואת שבע המצוות דרבנן יחד כתר"ך, השווים לכתר. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שהמצוות מגיעות עד כתר.

פרדס רימונים ח"ה:ו'6-8:5 Pardes Rimmonim

אחר שנתעסקנו בפרקים הקודמים בענין הכתר, נבוא בפרק זה לבאר שני הנאצלים ממנו והם חכמה ובינה. ובענין מהותם אם הם דין או רחמים נחלקו המפרשים. יש מש"כ כי החכמה בערך הכתר יש בה קצת דין ובערך בינה היא רחמים, וענין זה נבאר בו לפנים. ויש שכתב שהיא רחמים פשוטים והדין הוא מבינה ולמטה. וי"מ שכתבו הפך ואמרו שהבינה רחמים והחכמה דין והיא סכרא זרה תכלית הזרות. וז"ל כשעלה הרצון והמחשבה להבראות העולם אותו הרצון והחפץ הוא גלוי הדבר ואותו הרצון כנוהו המקובלים בלשון מחשבה וכשנאצלה אותה המחשבה נתפרסמה עוקץ של ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

82 וימינו תחבקני

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". אדמו"ר הזקן מפרש את החיבוק כמצוות, שבאמצעותן הנשמה מחבקת את ה'.

שיר השירים ב:6:2 Song of Songs

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינוּ תַּחבֶּקֶנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ו.

פסקה 22

83 לאשתאבא בגופא דמלכא

הזוהר מדבר על הנשמה שנבלעת בגוף המלך. אדמו"ר הזקן מזהה זאת עם המצוות.

זח"א ריו, בב'217:1 Zohar I

הערת קה"ת

זח"א ריו, ב.

84 שמע ישראל

קריאת שמע. אדמו"ר הזקן מפרש את הביטויים שבה כיחודים של

הפרצופים האלוניים.

דברים ו:4:6 Deuteronomy

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֵלֵינוּ הָאֵלֵינוּ הָאֵלֵינוּ:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ד.

85 או"א תרין ריעין

הזוהר מכנה את אבא ואמא "תרין ריעין" שאינם נפרדים לעולם. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על המשפט הראשון של קריאת שמע.

זח"ב נו, 56a:2 Zohar II

זח"ג ד, 4a:4 Zohar III

הערת קה"ת

זח"ב נו, א. זח"ג ד, א. ראה פרדס שער מהות והנהגה פי"ד, מאו"א אות ר' סי' לא. ראה לקמן עב, ג.

86 או"א תרין ריעין

קטע נוסף בזוהר, המצוטט בהערת קה"ת, על אבא ואמא כ"תרין ריעין

ספר הזוהר, בשלח י"ח:רס"ב-19:274-18:262 Zohar, Beshalach

י"ט:ער"ד

87 והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום

הפסוק שאחרי קריאת שמע מדבר על הדברים "אשר אנכי מצוך". אדמו"ר הזקן מפרש את "אנכי" ככתר.

דברים ו:6:6 Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 וזהו שאנו אומרים . . אנכי הוא בחי' כתר

הצמח צדק דן שם בקריאת שמע ובפסוק "אשר אנכי מצוך", כאשר "אנכי" הוא כתר; ההערה מפנה לשם כמקבילה

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' קפד. ובספר החקירה נה, ב.

89 ודברת כם

"ודברת כם". אדמו"ר הזקן מציין שדיבור בדברי תורה הוא בעצמו מצווה

דברים ו:7:7 Deuteronomy

וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 23

90 אם יתן איש את כל הון ביתו

הפסוק נקרא שוב בשלמותו: כל ה"הון" של החכמה נחשב לבזיון לעומת

באור התורה שם אין תי' אלו.

רבה אמונתך

"רבה אמונתך". מלכות, בחינת האמונה, היא "רבה" כשהיא מקבלת מחכמה.

Lamentations 3:23ג'כ"ג

תְּדַשִּׁים לְבָקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתְךָ:

They are new every morning; Great is Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אימתי גדול

קטע נוסף בוזהר, שהערת קה"ת מצטטת ובו אותה הוראה.

Zohar II, 235b

Zohar III, 5a, ח"ג ה,

הערת קה"ת

זח"ב רלה, ב. זח"ג ה, א. זהר חדש תשא (מד, א) חקת (נא, ד). ראה לקמן מז, א. נו, ב. צד, ב. קטו, ב.

אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו

הזוהר שואל מתי ה' נקרא גדול ומשיב: כשהוא בעיר אלקינו, כלומר כשהוא מתייחד עם מלכות. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמלכות המלאה בהמשכות.

ספר זוהר, פקודי כ"ז:ער"ה-כ"ט:רפ"ה 27:275-29:285

כשהוא בעיר אלקינו

"גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו". הפסוק שהזוהר דורש

Psalms 48:2ב'ח:ב"ח

גָּדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ הִרְקֵן־שׁוֹ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ואיחי עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא

רעיא מהימנא כפרשת תרומה, המצוטט בגוף המאמר, מתאר את מלכות ככתר על הראש. אדמו"ר הזקן משתמש בכך לתיאור עלייתה העתידית של מלכות.

ספר זוהר, תרומה נ"ז:תר"ב-כ"ב: 57:602-58:611

שנקודה אחת עליונה

לפי ההערה, מוסבר שם "שקטנות" של דרגה עליונה נעשית "גדולות" עבור הדרגה התחתונה; הדבר מבהיר כיצד נקודה עליונה אחת יכולה לכלול את כל מה שלמטה ממנה.

הערת קה"ת

ע' בסידור שער המצות בביאור ע"פ ששת ימים דבחי קטנות בעליון נעשה גדלות לתחתון. וראה ביאור זוהר לכ"ק אדמו"ר הצ"צ פ' בלק ע' תקב.

רגלי החיות

התלמוד אומר שרגלי החיות שקולות כנגד כל הדרגות שמתחתיהן. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שנקודה עליונה כוללת את כל מה שלמטה ממנה.

חגיגה י"ג א:ד' 13a:4

לְמַעַלָּה מֵהֶן — חַיִּוֹת הַקֶּדֶשׁ. רַגְלֵי הַחַיִּוֹת כְּנֶגֶד כּוֹלָם, קְרִסוֹלֵי הַחַיִּוֹת כְּנֶגֶד כּוֹלָן, שׁוֹקֵי הַחַיִּוֹת כְּנֶגֶד כּוֹלָן, וְכוּפֵי הַחַיִּוֹת כְּנֶגֶד כּוֹלָן, יָרְכִי

אהבה.

Song of Songs 8:7ז'ח:ז

מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכָלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֲהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֲהָבָה בּוֹזֵז וְבוֹז לֹא:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ועמך לא חפצתי

אהבה המבקשת את ה' בלבד.

Psalms 73:25כ"הע"ג

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעַמִּי לֹא־חֲפָצְתִּי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

אחות לנו קטנה

"אחות לנו קטנה ושדים אין לה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמלכות כשהיא מתעלה לעצמותו של ה'

Song of Songs 8:8ז'ח:ח

אָחוֹת לָנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ מִהַ־נַּעֲשֶׂה לְאָחֲתָנוּ בְּיוֹם שִׁדְּכֶר־בָּהּ:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ח. וראה באור התורה ויקרא ע' שח הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ. בלקר"ת בלק סט, א מציין לכאן.

זה דודי

"זה דודי וזה רעיי". הקשר הנוכחי של מלכות עם ה'

Song of Songs 5:16ט"ז:ט"ז

חִכּוֹ מִמֶּתְקִים וְכָלֹו מִחֲמִדִּים זֶה דּוֹדִי זֶה רַעֲי בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם:

His mouth is most sweet; Yea, he is altogether lovely. This is my beloved, and this is my friend, O daughters of Jerusalem.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אשת חיל

"אשת חיל עטרת בעלה". עליית מלכות להיות כתר.

Proverbs 12:4ד'י"ב

אִשְׁת־חֵיל עֲטֶרֶת בַּעֲלָהּ וְכִרְקָב בְּעֲצָמוֹתֶיהָ מְכִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

נקודה חדה

ההערה מתעדת שינוי נוסח: בנוסח אור התורה המילים "נקודה אחת" חסרות כאן.

הערת קה"ת

החיות כנגד כולן, גופי החיות כנגד כולן, צוארי החיות כנגד כולן, ראשי החיות כנגד כולן, קרני החיות כנגד כולן. למעלה מהן — פסא כבוד. רגלי פסא הכבוד כנגד כולן, פסא הכבוד כנגד כולן, מלך אל חי וקדם רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמת: "אעלה על במתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

פסקה 25

103 ושרים אין לה

"ואין לה שררים". הכוונה למלכות למעלה, שאינה משפיעה החוצה
Song of Songs 8:8 ח:ה שיר השירים
אחות לנו קטנה ושרים אין לה מהנעשה לאחתנו ביום שידבר-בה:
We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 ומלכותו בכל משלה

"מלכותו בכל משלה". מלכות כפי שהיא מחיה כעת את העולמות
Psalms 103:19 ט"ז:יג תהילים
ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה:
The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 אידי דטריד למיבלע לא פליט

כלל תלמודי: דבר העסוק בקליטה אינו פולט. החסידות מיישמת זאת על מדרגה השקועה כל כך בקבלה, שאינה משפיעה החוצה
Chullin 108b:4-6 ד"ב:ד-ו חולין
אלא לעולם קסבר רב חלב נמי אסור והכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך יורה רותחת דמבלע בלע מפלט לא פלט סוף סוף כי נייה הדר פליט כשקדם וסילקו גופא חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה עם זה אמר רב לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בשולו מה נפשך אי מצטרפין אבשול נמי לילקי אי לא מצטרפין אאכילה נמי לא לילקי
Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)
הערת קה"ת
ראה חולין קח, ב. הלשון מובא כמה פעמים בדא"ח. ראה לקמן כח, א. קט, ג.

פסקה 26

106 מה נעשה לאחותינו

"מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה". הכוונה למלכות למעלה, שדיבורה סביל.
Song of Songs 8:8 ח:ה שיר השירים
אחות לנו קטנה ושרים אין לה מהנעשה לאחתנו ביום שידבר-בה:
We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

שה"ש ח, ח. מכאן עד סיום המאמר מובא בסה"מ תרס"ו ע' תנ ושם מציין ע"י "וייל ע"ד אמרה ד"פ כינו לבין עצמו כו' בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח ססעי"ג). והוא הנדפס בלקו"ת ויקרא בהוספות. וראה בספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות אות ד במילואים טור תשה להערה 113 שכי שהכוונה בתי "משא"כ למעלה" שבתור"א היא לבחי' המלכות כמו שהיא באצילות (היינו, לבחי' המלי' דאצי' כמו שהיא ספירה בפ"ע), שהדבור דבחינת המלכות דאצי' אינו בפ"ע רק בה, שאינו נמשך למטה ע"ש.

107 דבר מלך שלטון

"דבר מלך שלטון". הדיבור ככוח שלטון, כפי שמלכות פועלת למטה
Ecclesiastes 8:4 ד"ד:ח קהלת
פאשר דבר-מלך שלטון ומי יאמר-לו מה-תעשה:
Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou?'
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 שהדבור אינו בפ"ע רק בה שאינו נמשך למטה

שורה זו — שהדיבור למעלה אינו נפרד אלא רק בתוכה — מובאת שם
הערת קה"ת
מובא בהמשך תער"ב פרק שפט (כרך ב ע' תת). וראה שם כרך ג ע' איתמה.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

ליקוּטֵי תוֹרָה likuteitorah.com. תרגום: CC BY 4.0. ביאורים והערות המקורות: CC BY-NC 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/noach/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק